

Ledové měsíce velkých planet a možnost života na nich

Ondřej Čadek
Katedra geofyziky MFF UK

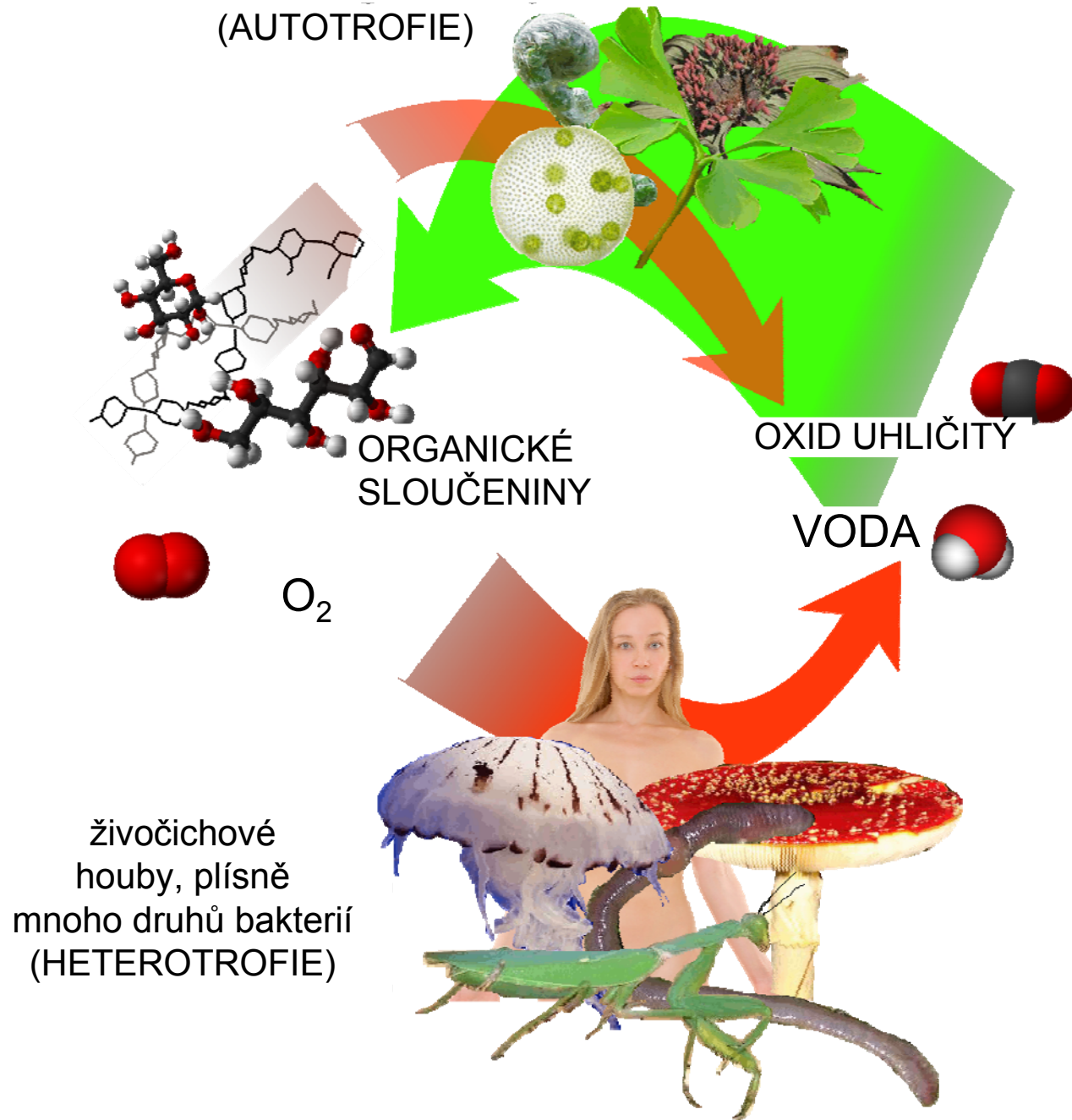

Obrázek: NASA

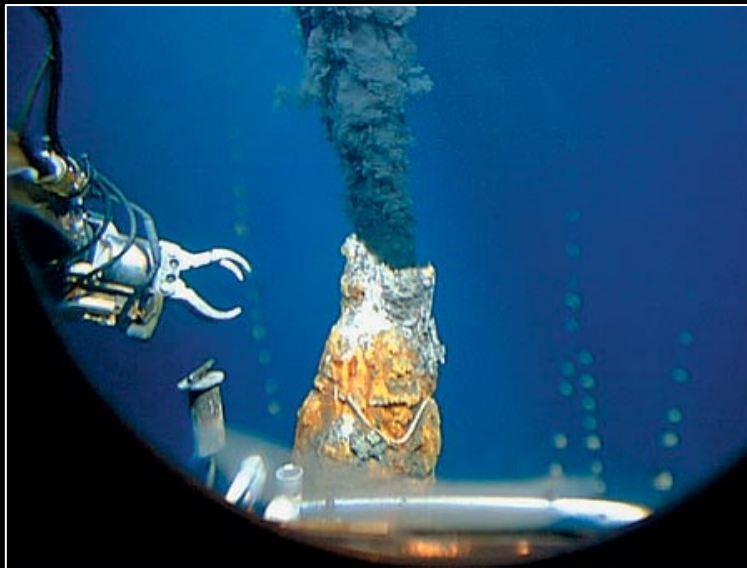
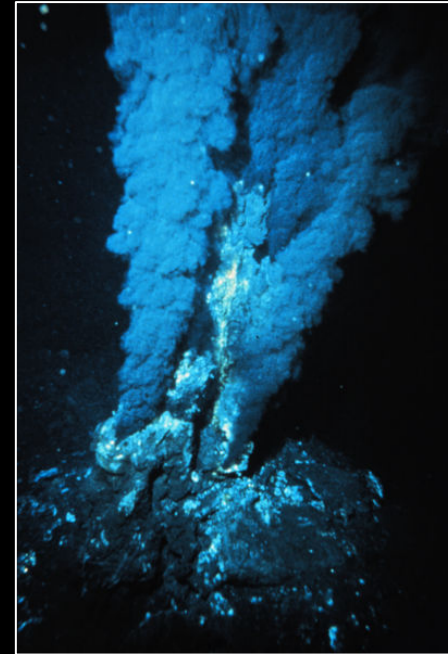
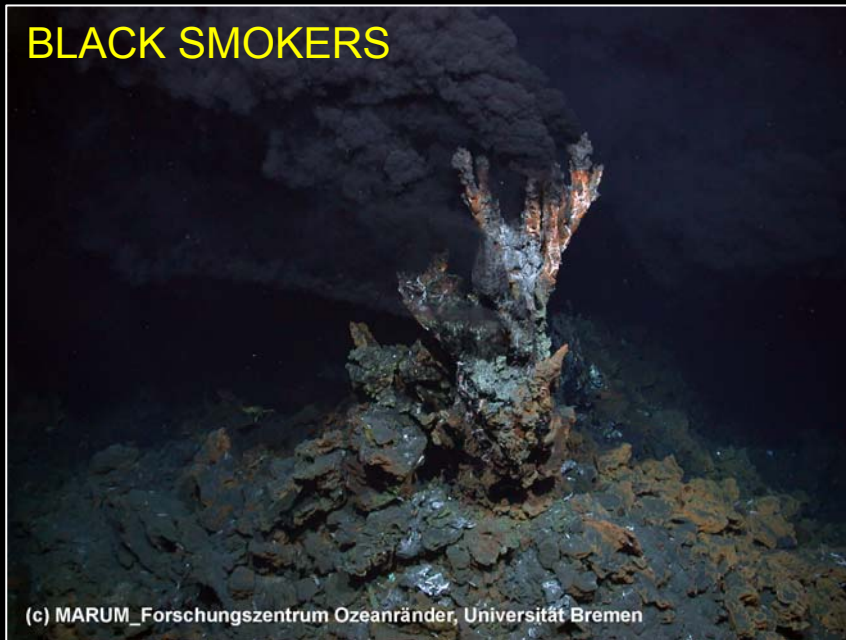
Život na Zemi

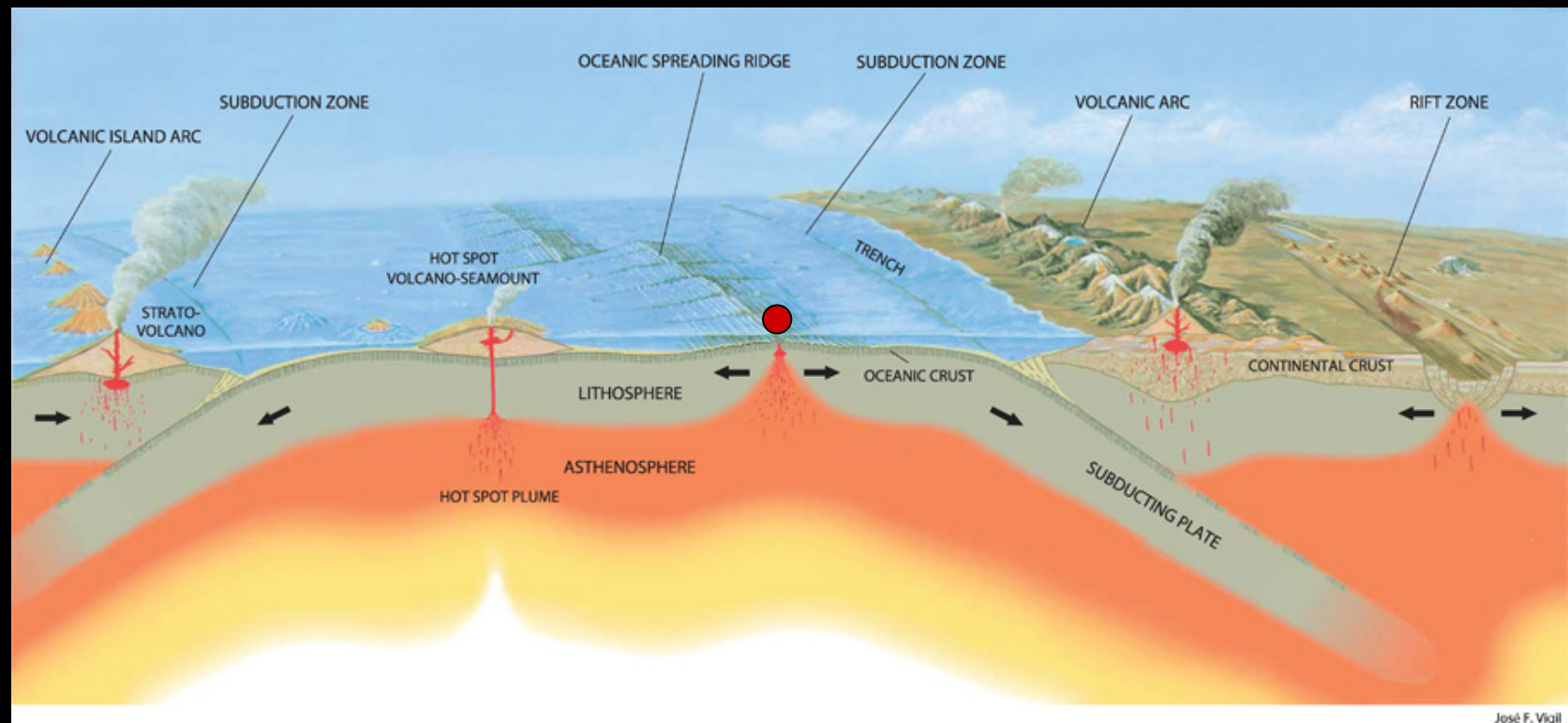
autotrofie na bázi fotosyntézy heterotrofie

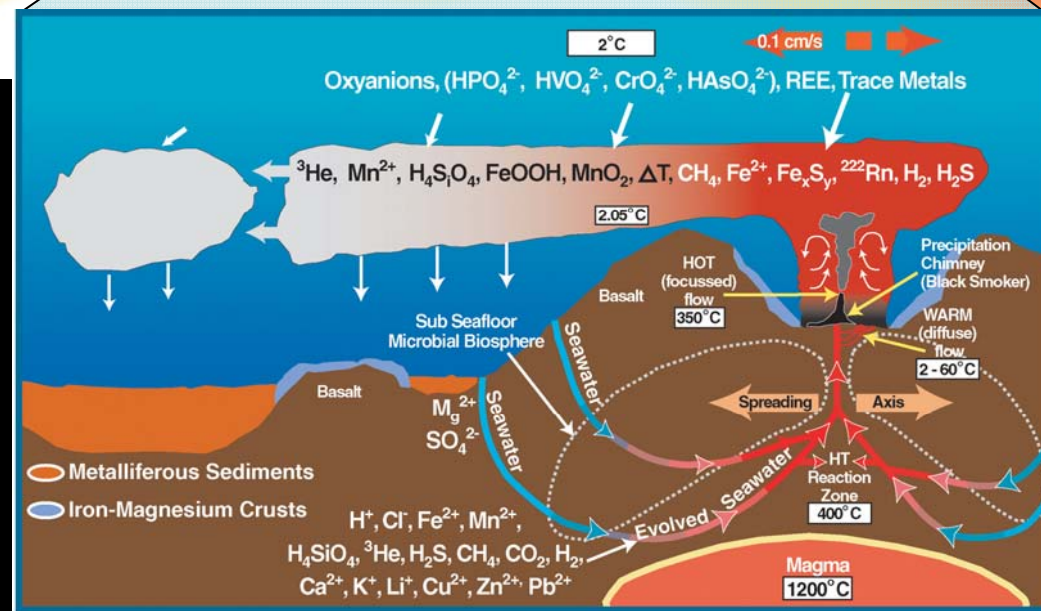
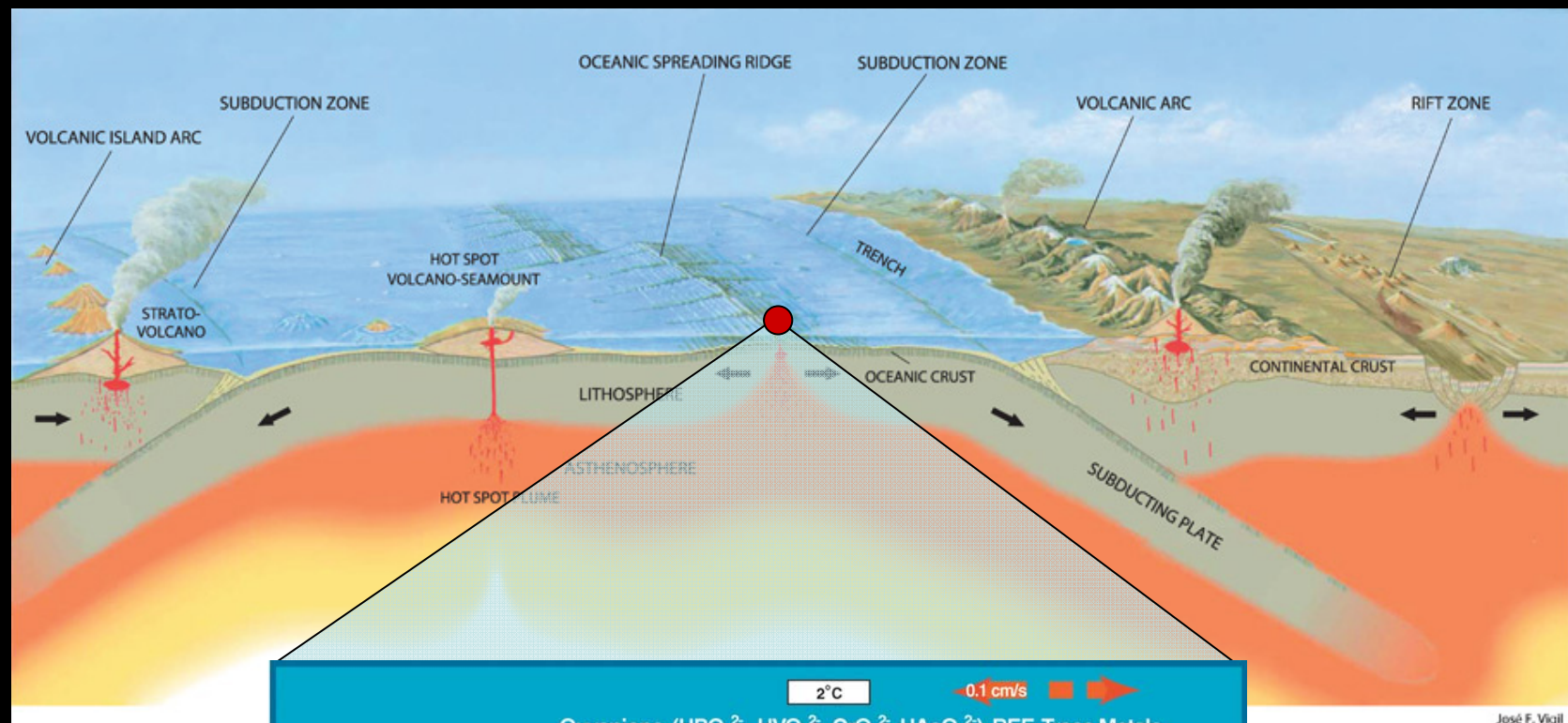
rostliny, řasy, mnoho druhů bakterií
(AUTOTROFIE)

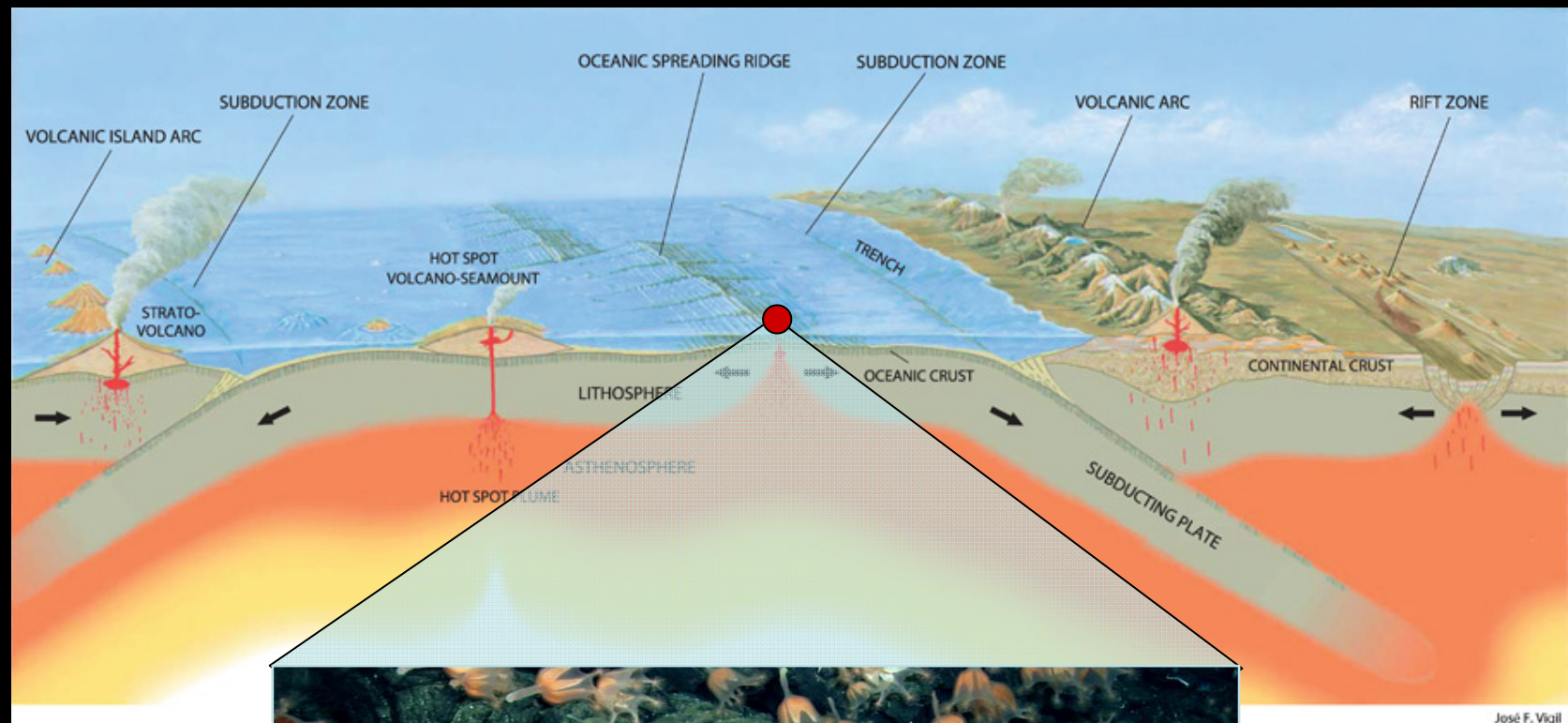
BLACK SMOKERS

José F. Vigil

Život na Zemi

- autotrofie na bázi fotosyntézy heterotrofie

Život na Zemi

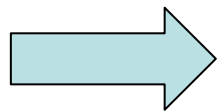
- autotrofie na bázi fotosyntézy heterotrofie
- autotrofie na chemotrofní bázi (nevyžaduje světlo)

Život na Zemi

- autotrofie na bázi fotosyntézy heterotrofie
- autotrofie na chemotrofní bázi (nevyžaduje světlo)
- později objeveny ekosystémy zcela nezávislé na O₂

Život na Zemi

- autotrofie na bázi fotosyntézy heterotrofie
- autotrofie na chemotrofní bázi (nevyžaduje světlo)
- později objeveny ekosystémy zcela nezávislé na O₂

šance pro Mars a ledové měsíce

Vznik života

Teorie chemické polévky a její novější varianty
(Darwin, Oparin 1924, Millerův-Ureyův experiment 1952)

Teorie hlubokomořských sopouchů

Teorie panspermie

Vznik života

Teorie chemické polévky a její novější varianty
(Darwin, Oparin 1924, Millerův-Ureyův experiment 1952)

Teorie hlubokomořských sopouchů

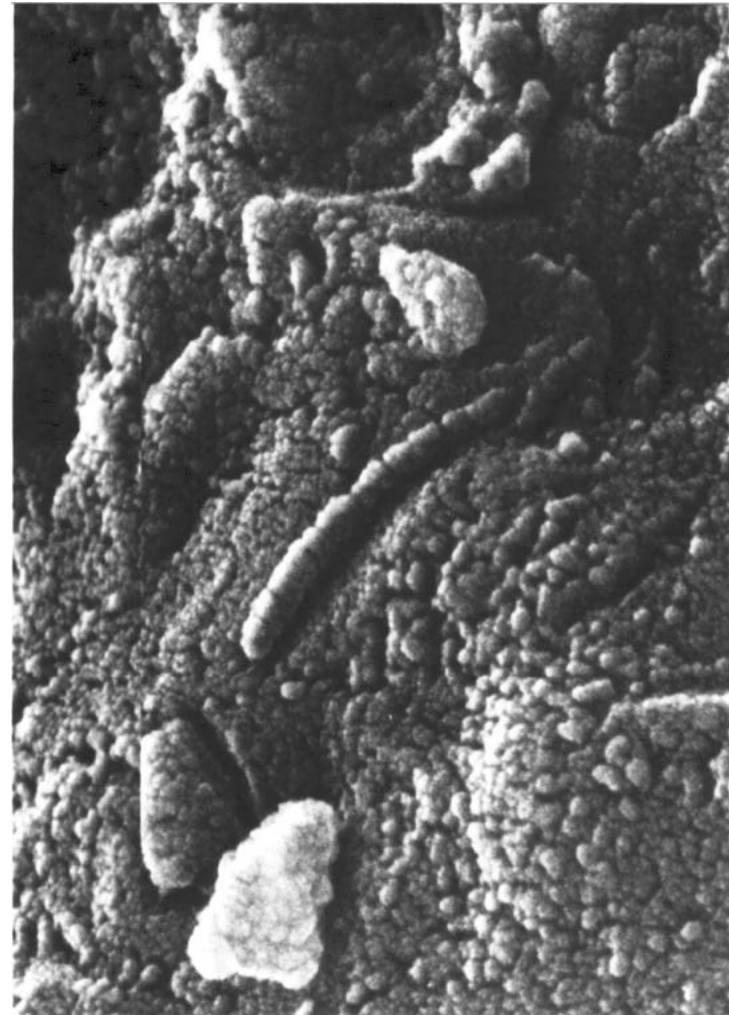
Teorie panspermie

Berzelius (1834), Kelvin (1871), Helmholtz (1879), Arrhenius (1903)
Fred Hoyle, Chandra Wickramasinghe, Stephen Hawking, Sheldon Cooper

*“Life could spread from planet to planet
or from stellar system to stellar system,
carried on meteors.”*

Black Lady

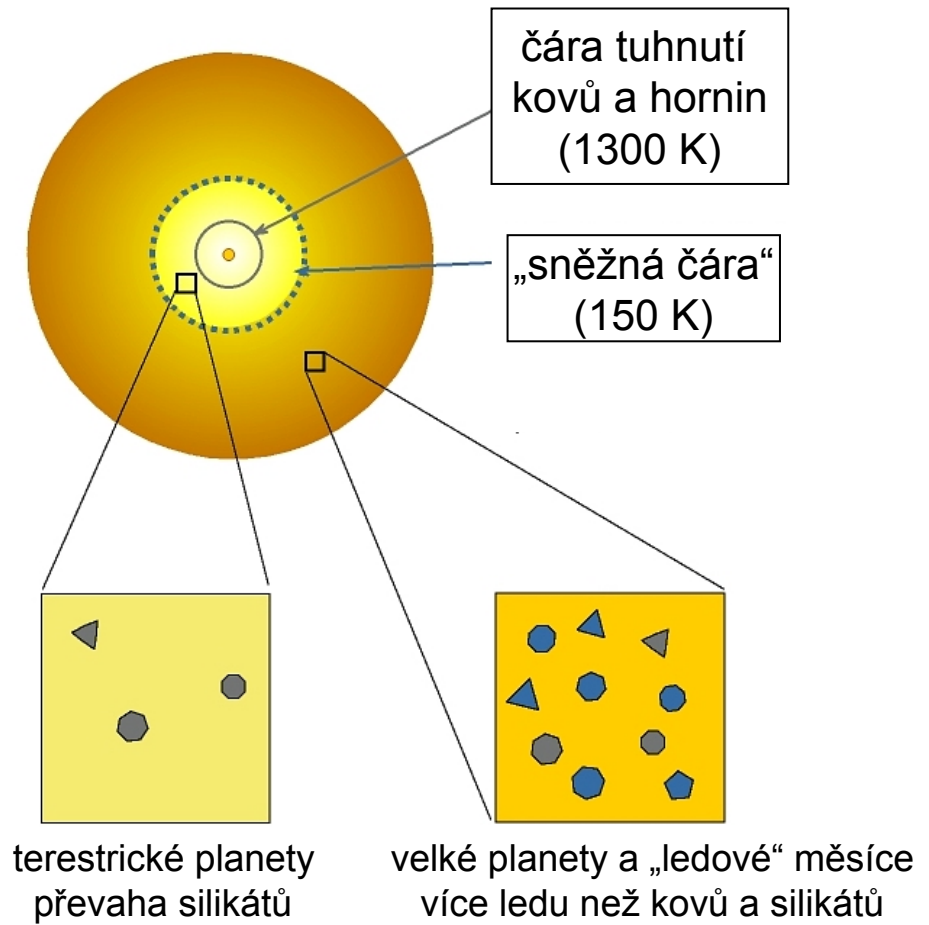
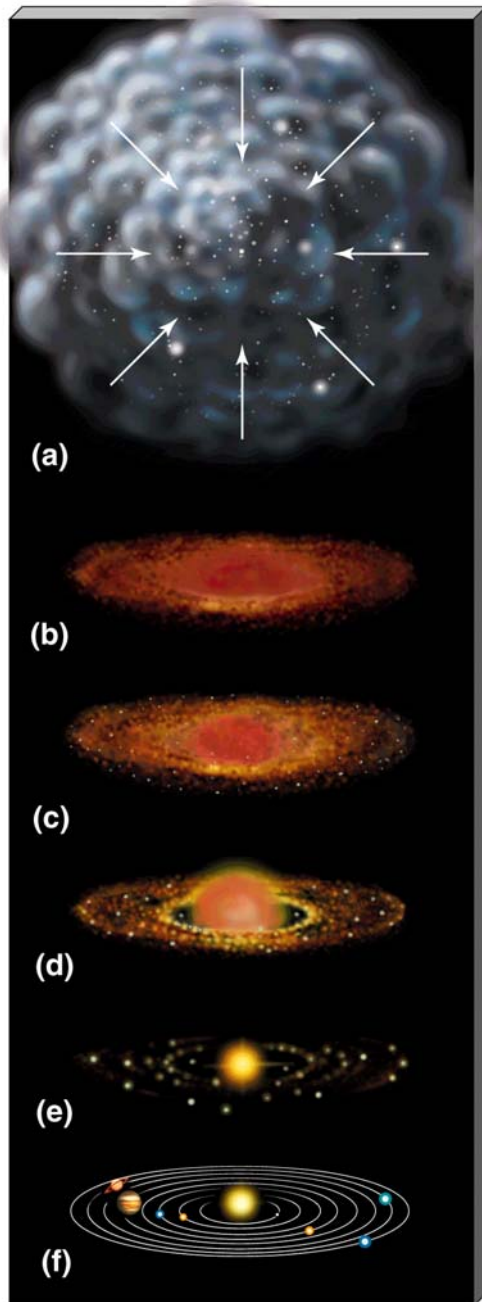

Allan Hills 84001

OSNOVA

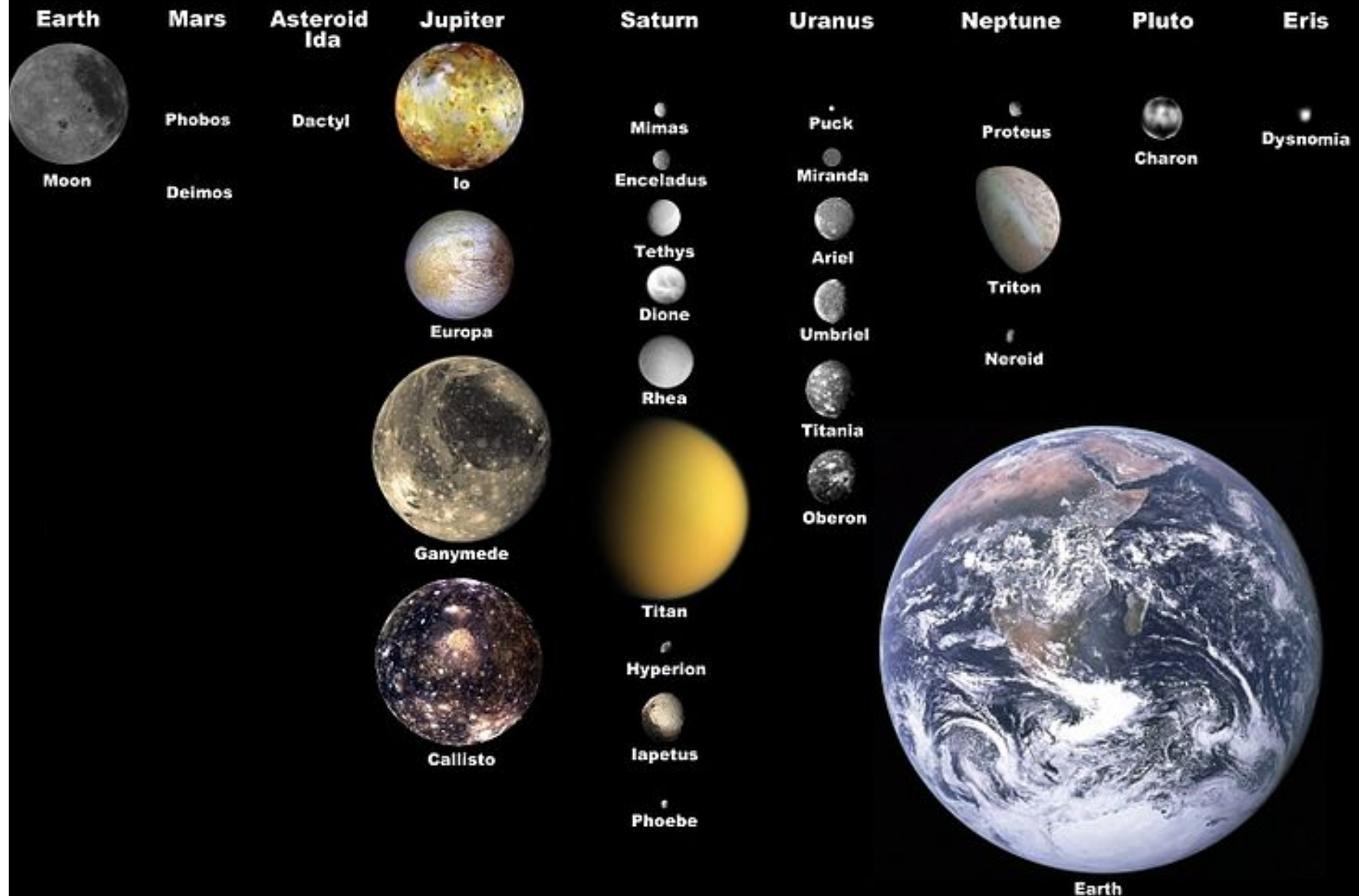
- Kapalná voda ve vnější sluneční soustavě: výjimka, nebo pravidlo?
- Příklady ledových měsíců a jejich „habitabilní potenciál“
- Problém č. 1
Odkud se bere teplo, které udržuje vodu v kapalném skupenství?
- Problém č. 2
Jsou vodní rezervoáry dlouhodobě stabilní?
- Problém č. 3
Proudění vody v tuhých slupkách ledových měsíců

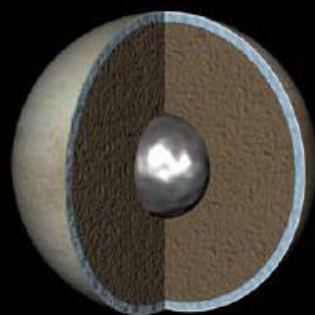
Voda a led ve sluneční soustavě

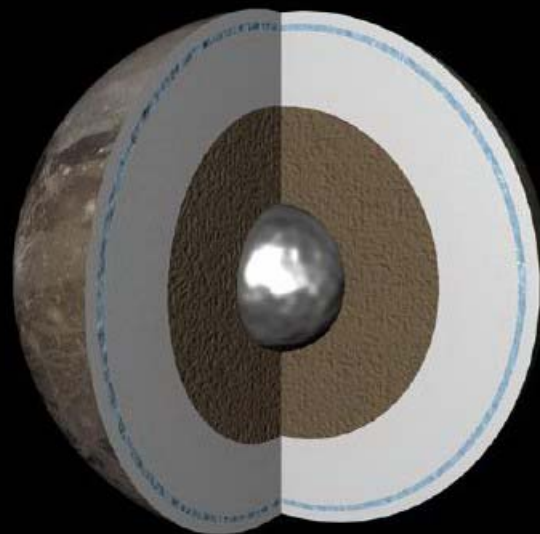
Zdroj: Nick Strobel

Selected Moons of the Solar System, with Earth for Scale

Europa

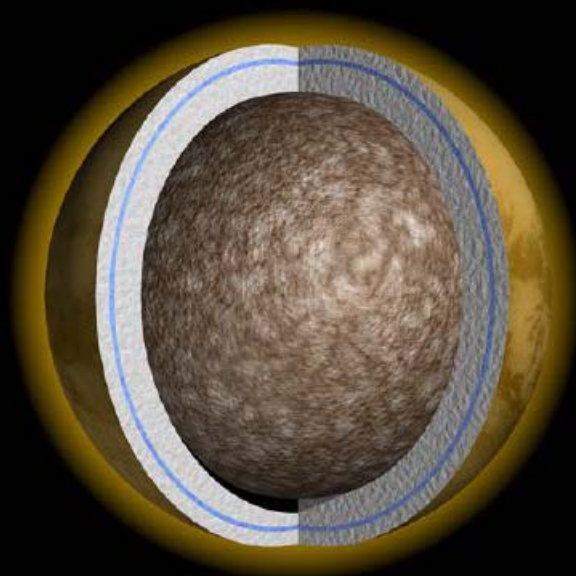

Ganymede

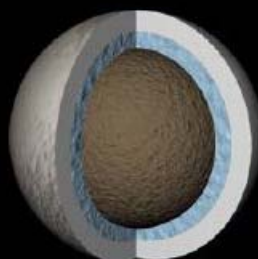

Callisto

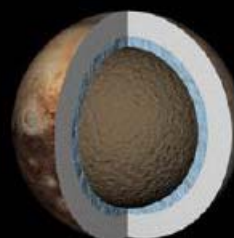
- Key**
- ice
 - water
 - rock
 - metal

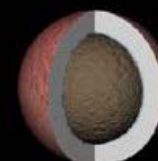
Titan

Eris

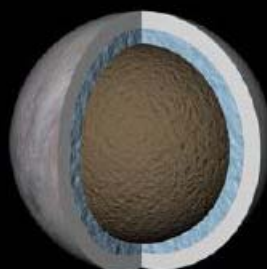
Pluto

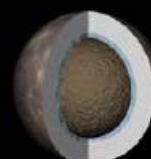
Sedna

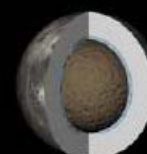
Enceladus

Triton

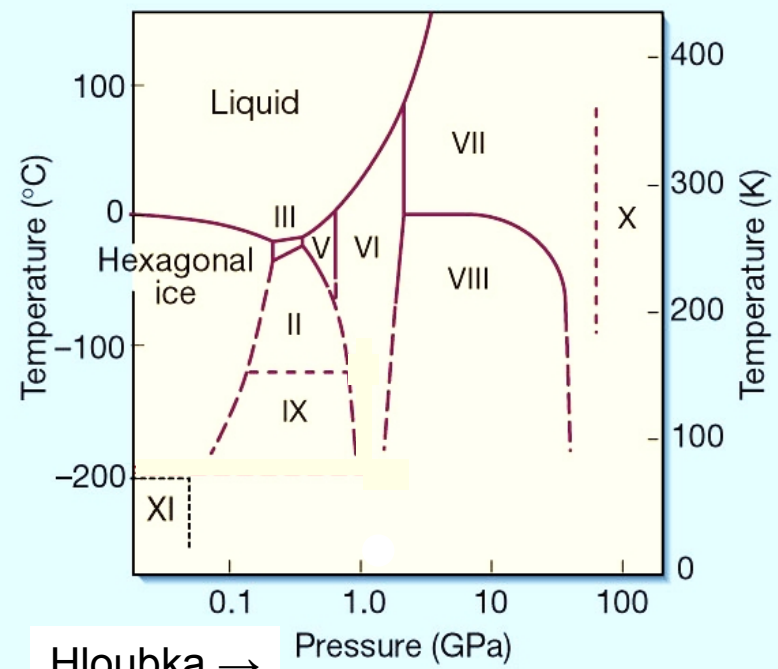
Titania

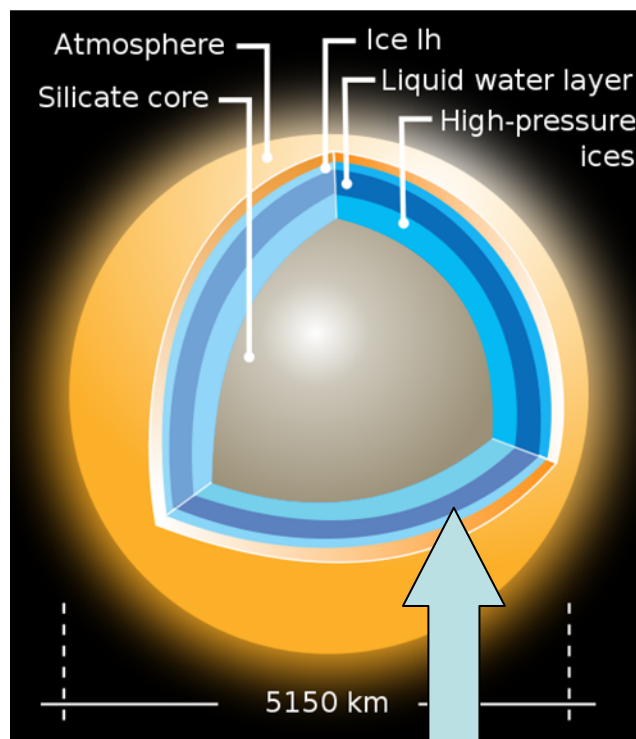
Oberon

Rhea

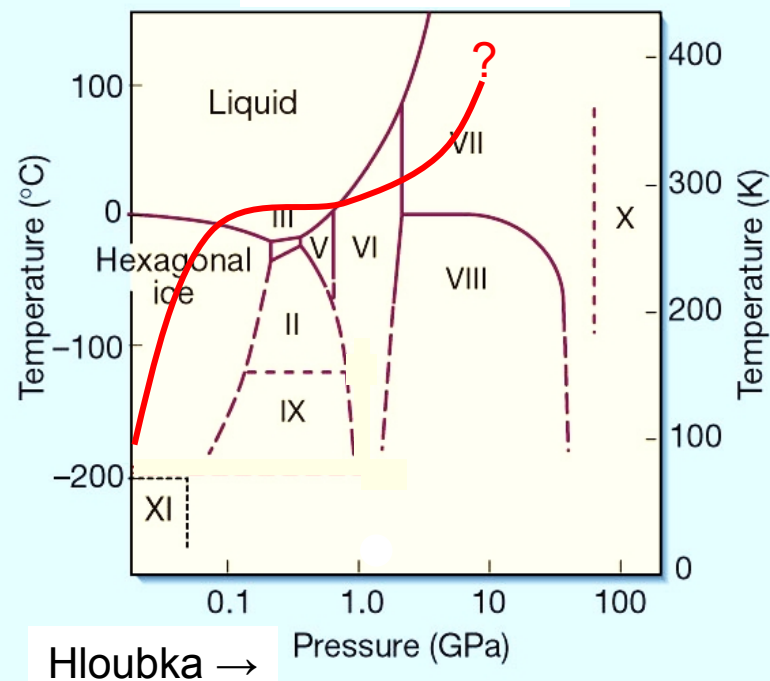

Titan

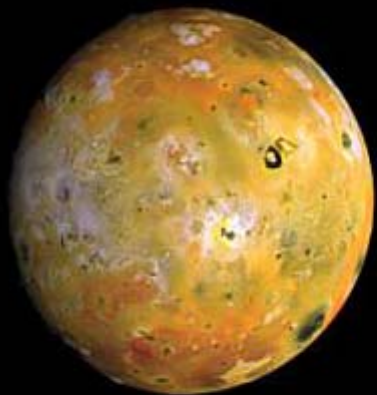

podpovrchový
oceán

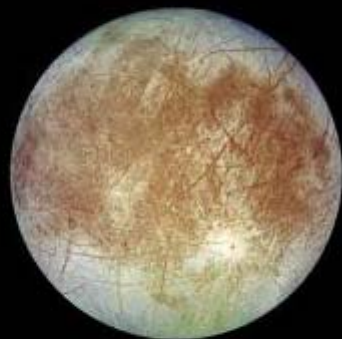
Teplotní profil

IO

EUROPA

GANYMED

CALLISTO

EUROPA

poloměr: 1561 km

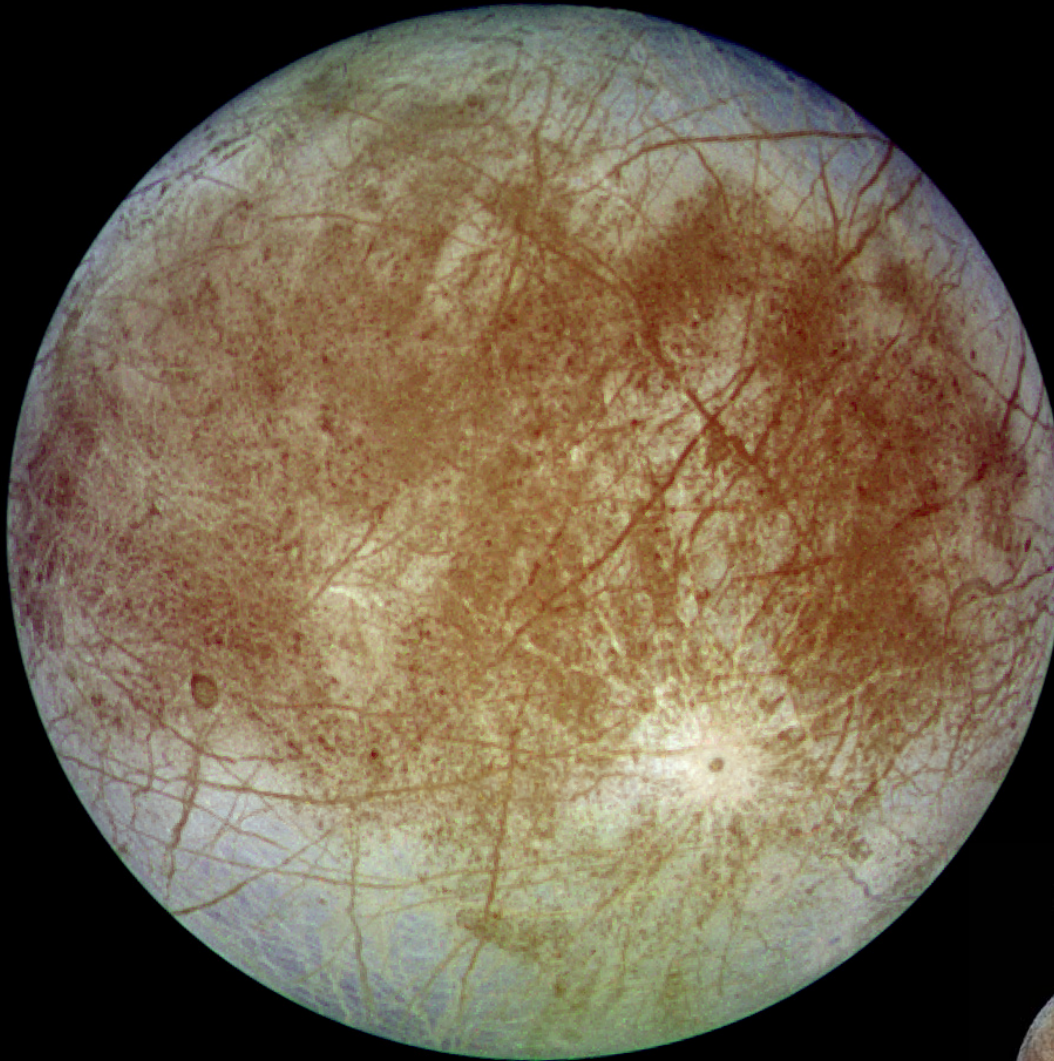
oběžná doba: 3.55 dne

excentricita: 0.009

střední hustota: 3010 kgm^{-3}

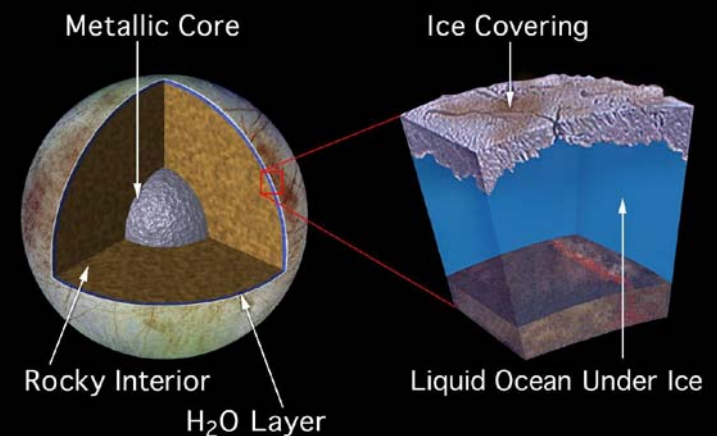
g: 1.3 ms^{-2}

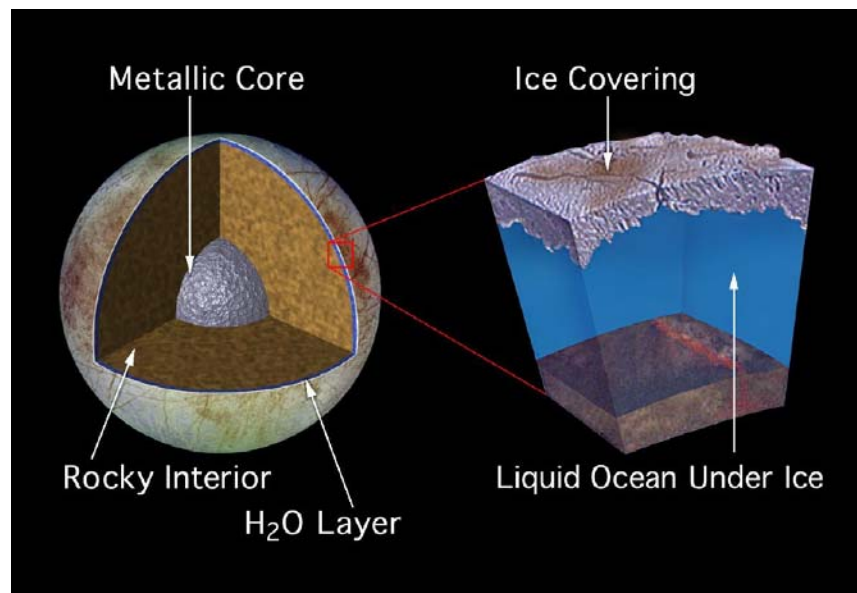
povrchová teplota: 50-125 K

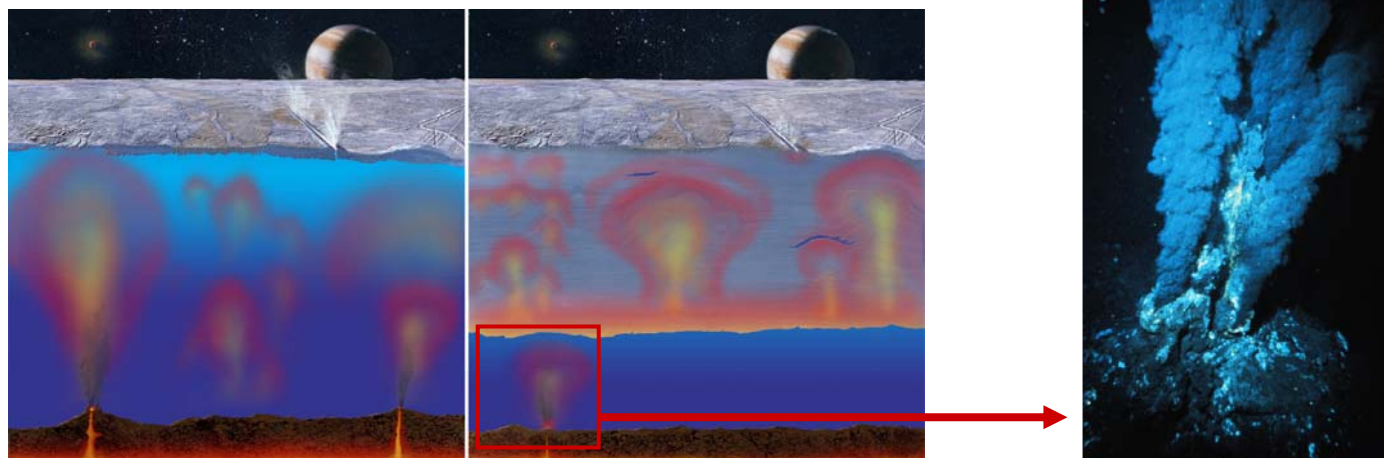
Tepelná produkce až 7 TW!

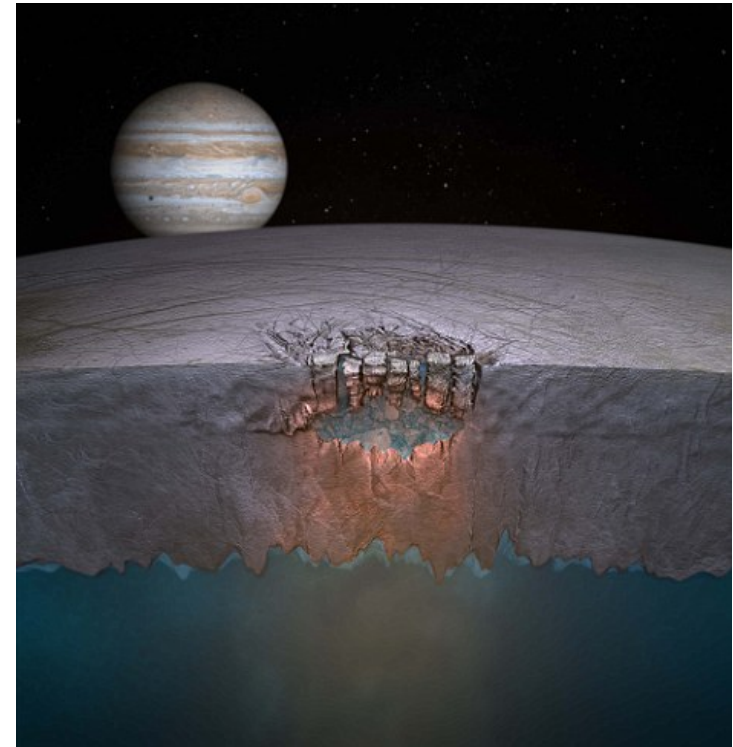
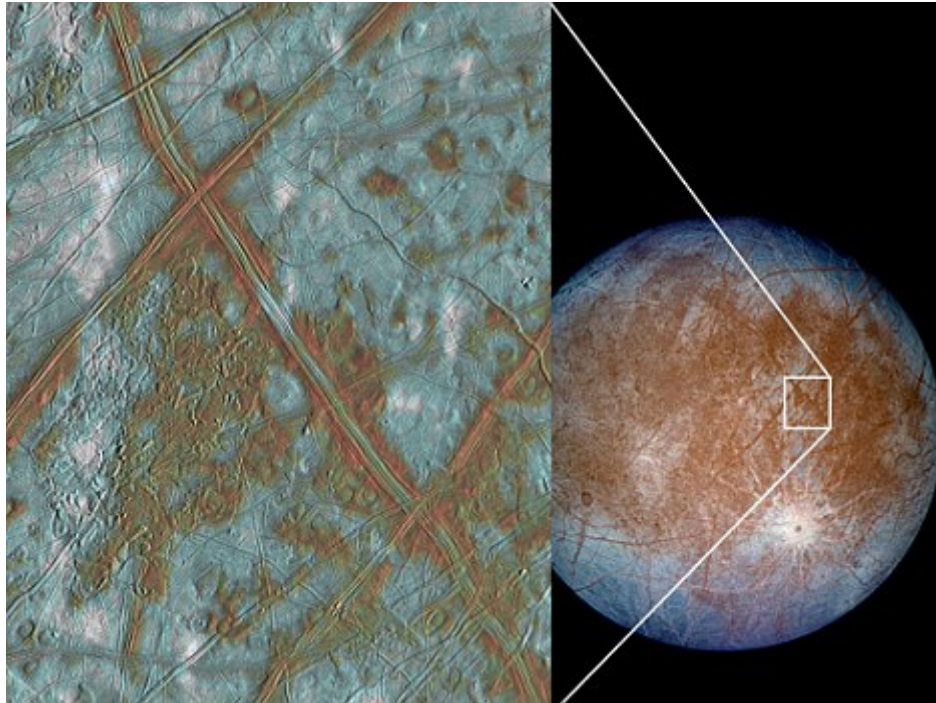
Nepřímé důkazy o existenci kapalné vody hlavně z magnetické pole a povrchové geologie.

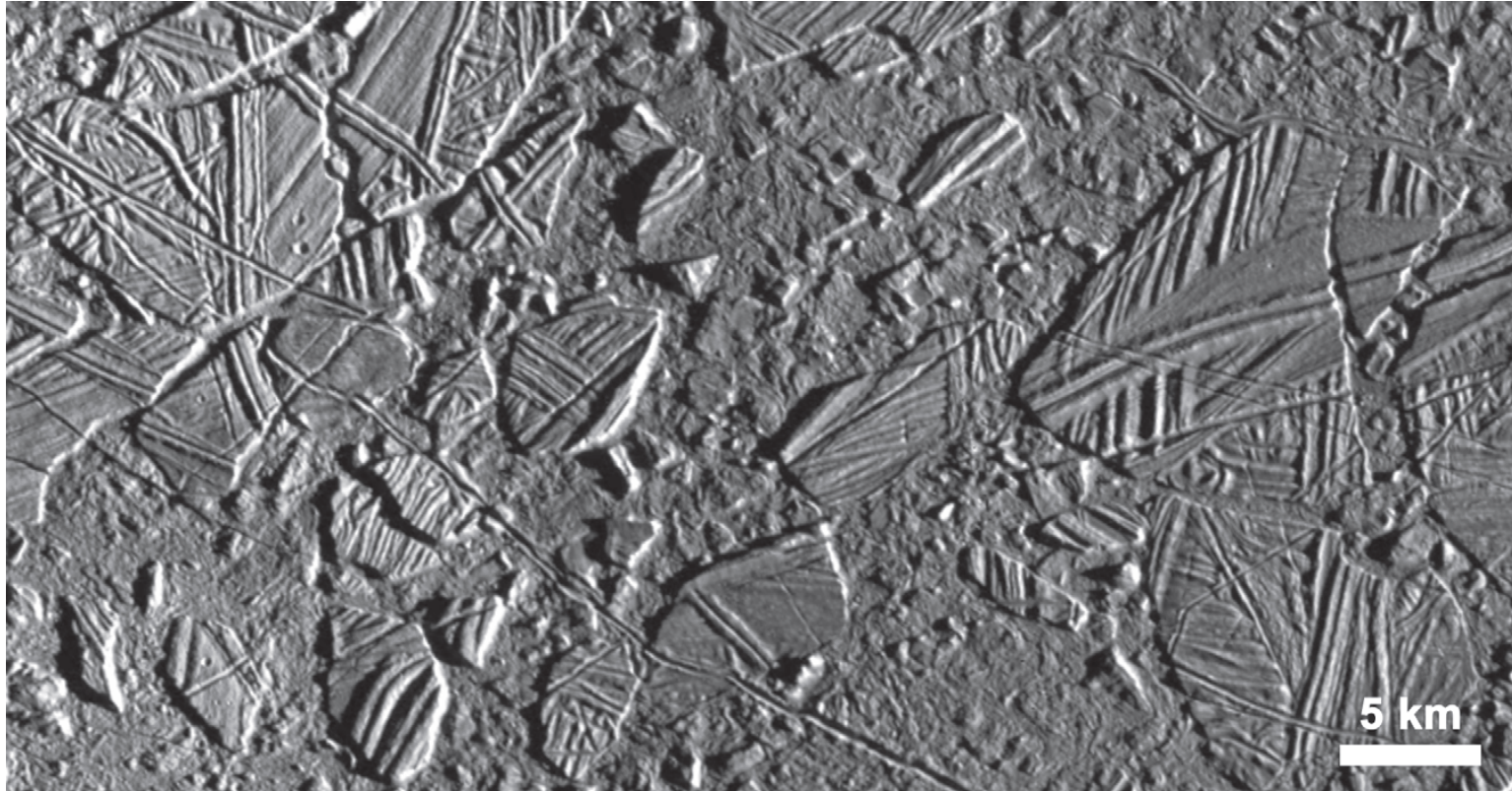

EUROPA

Schmidt et al., Nature 2011

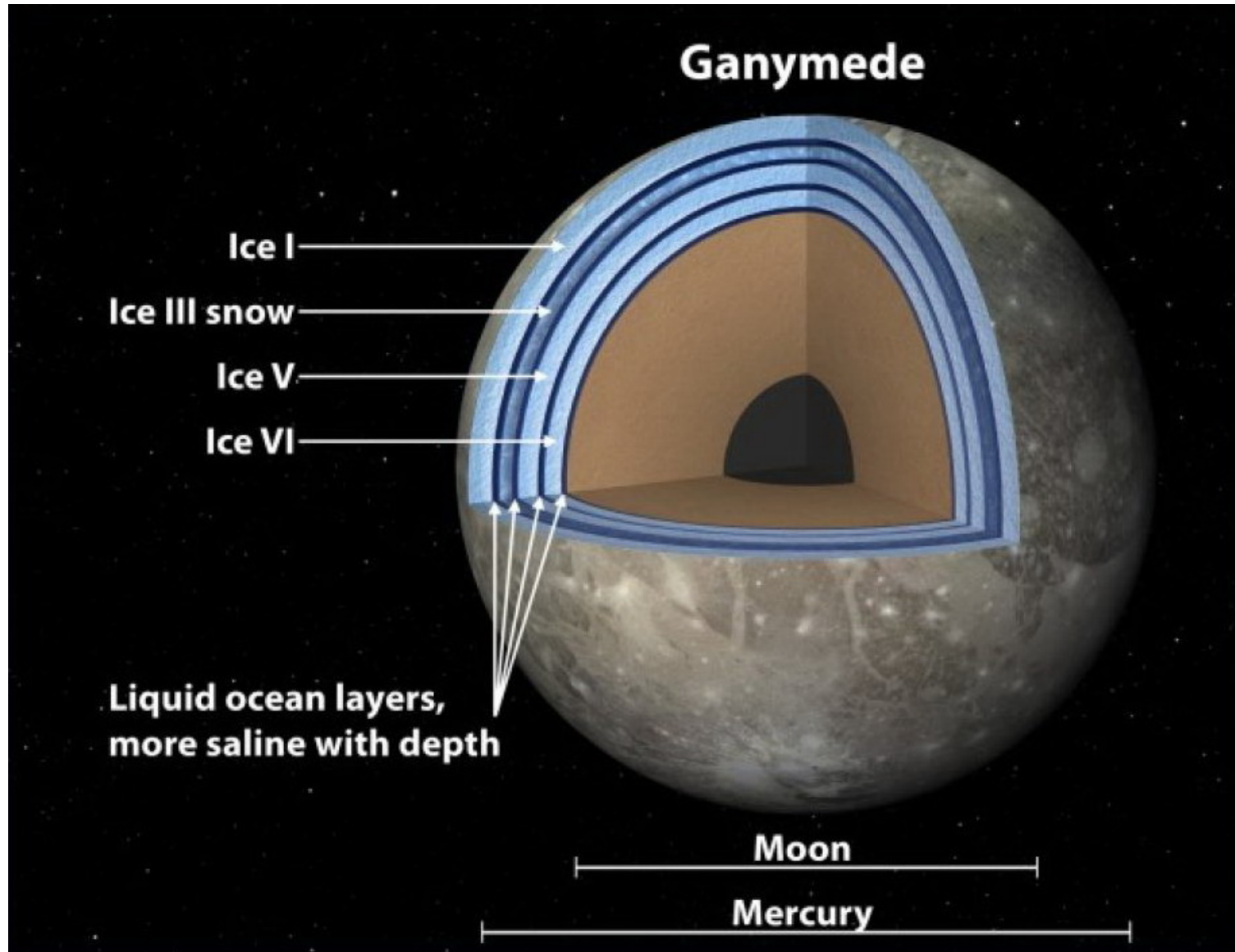
Ganymede

Ice I
Ice III snow
Ice V
Ice VI

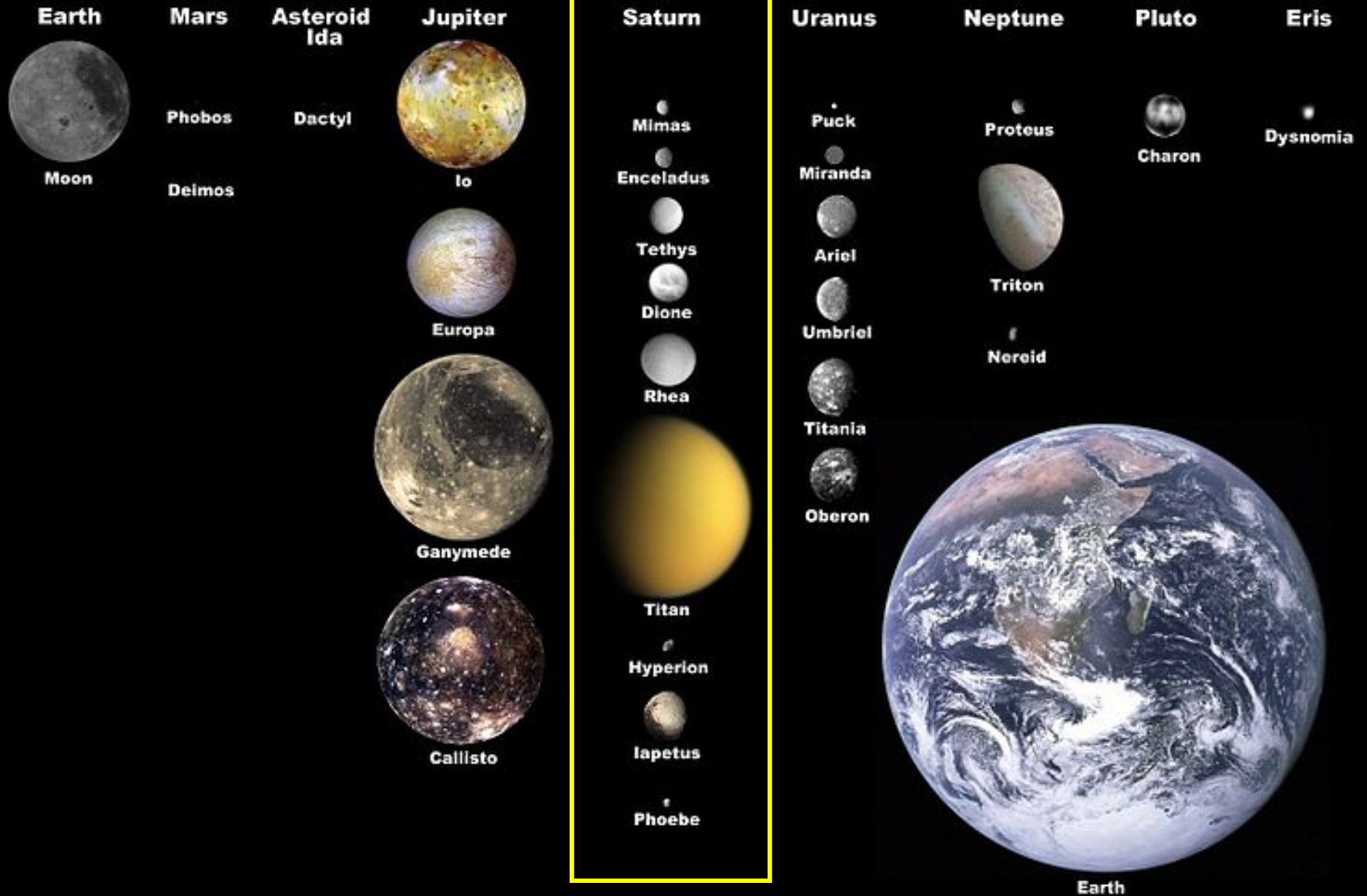
Liquid ocean layers,
more saline with depth

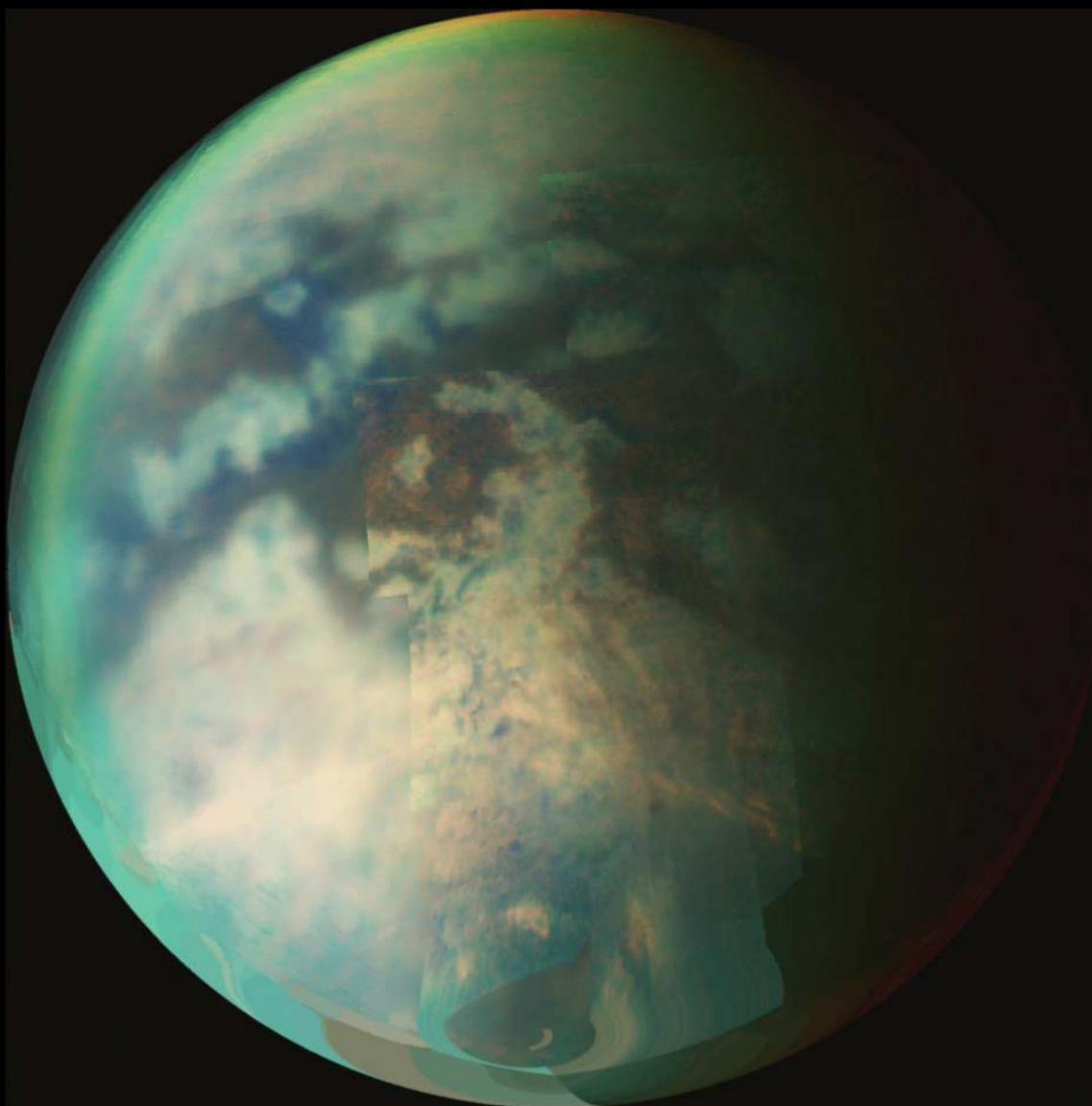
Moon

Mercury

Selected Moons of the Solar System, with Earth for Scale

TITAN

poloměr: 2576 km

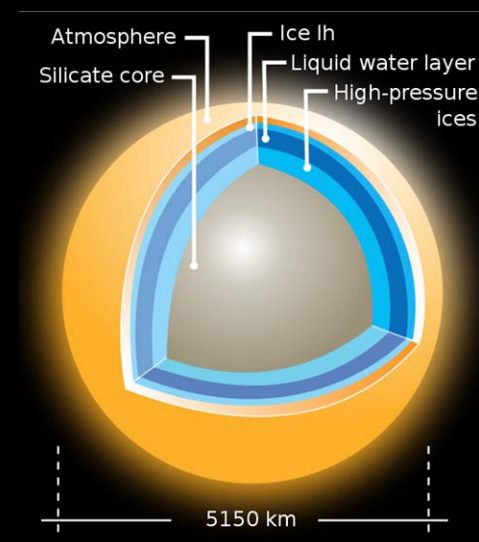
oběžná doba: 15.9 dne

excentricita: 0.0288

střední hustota: 1880 kgm⁻³

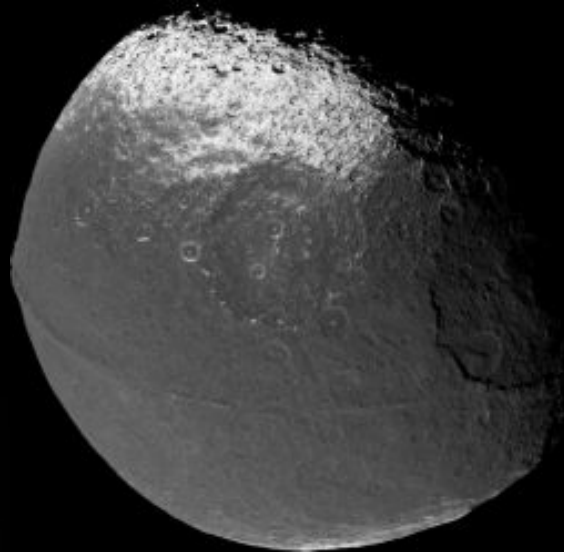
gravitační zrychlení: 1.35 ms⁻²

teplota na povrchu: 95 K

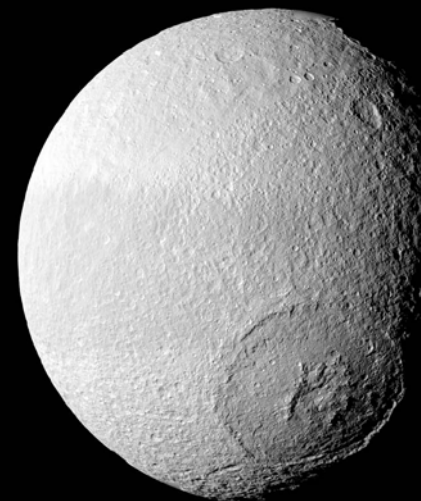

Hyperion

Iapetus

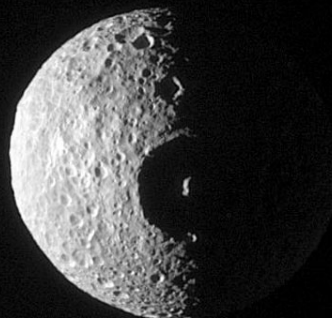
Tethys

Dione

Rhea

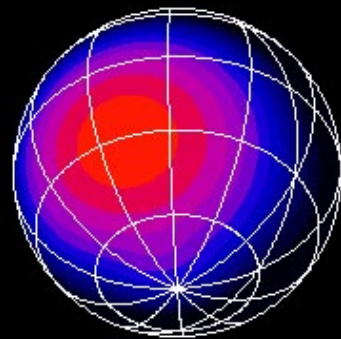

Mimas

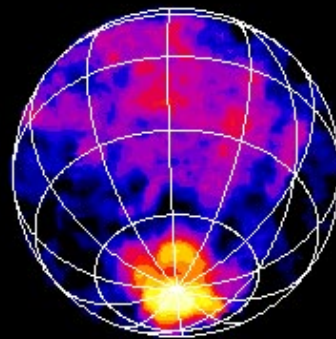

Enceladus

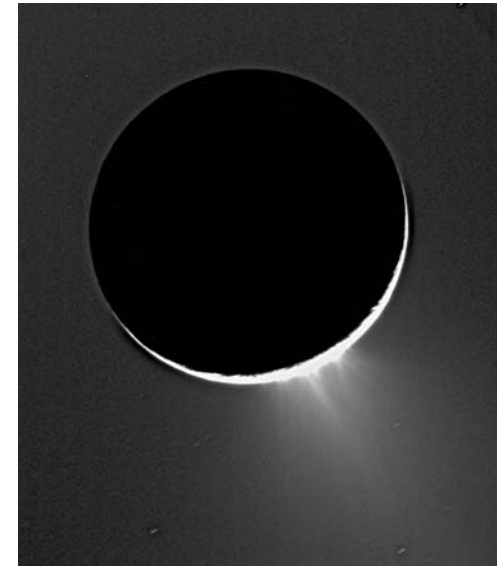
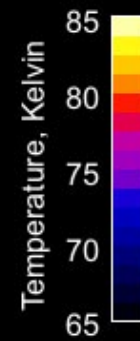
Enceladus Temperature Map

Predicted
Temperatures

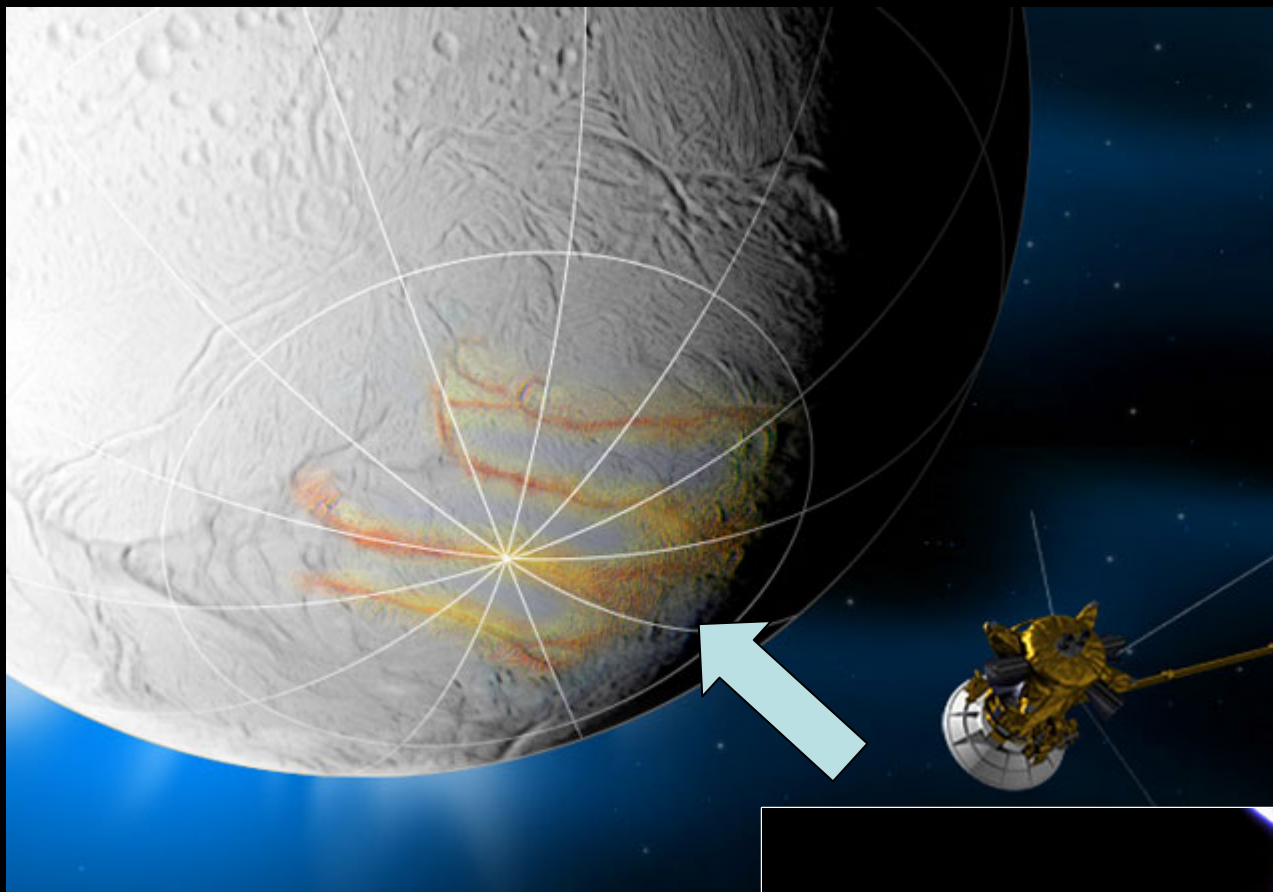

Observed
Temperatures

Zdroj: NASA

Spencer et al., Science 2006

Složení gejzírů

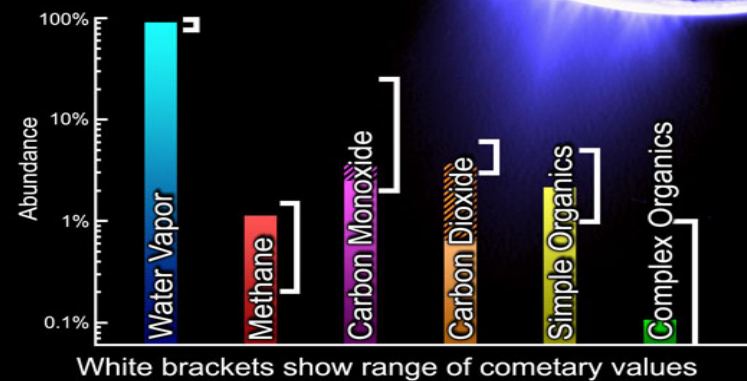
90-95% H_2O

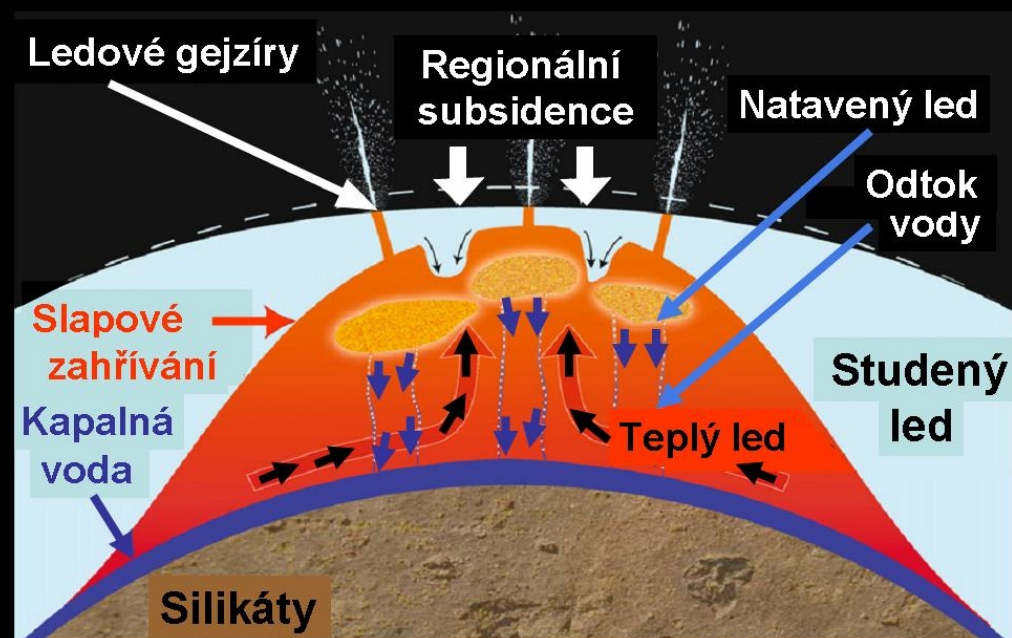
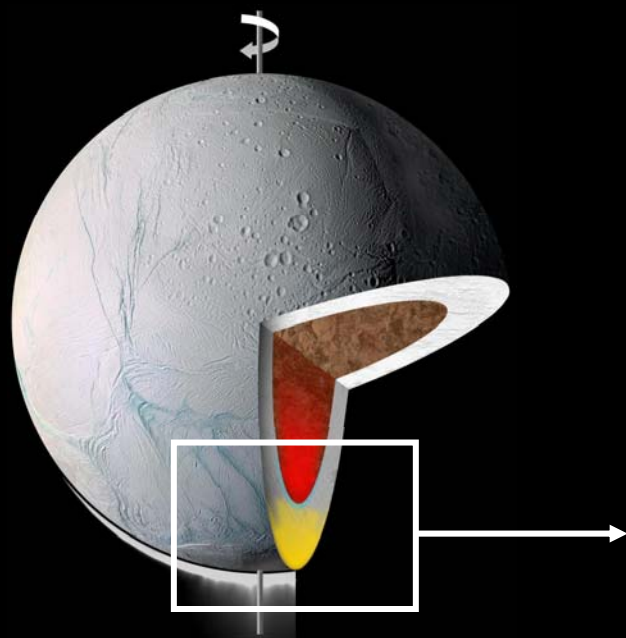
CO , CO_2 , NH_3 , CH_4 , H_2S aj.

stopově Ar^{40}

Ztráta hmotnosti v minulosti až 20%.

Ztráta vody až 40%.

Střední teplota na povrchu

Europa – 102 K

Titan – 93 K

Enceladus – 75 K

Triton – 38 K

ODKUD SE
BERE TEPLLO ?

Zdroje tepla:

- rozpad radioaktivních prvků
- slapové zahřívání
- teplo nahromaděné na počátku

	Země	Mars	Titan	Iapetus	Enceladus
Čas chladnutí [10^9 let]	130	36	7.1	0.57	0.07

Střední teplota na povrchu

Europa – 102 K

Titan – 93 K

Enceladus – 75 K

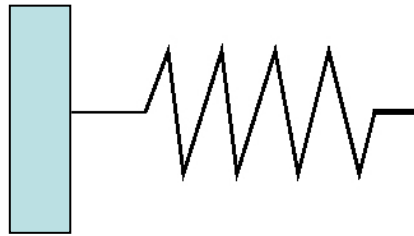
Triton – 38 K

ODKUD SE
BERE TEPLLO ?

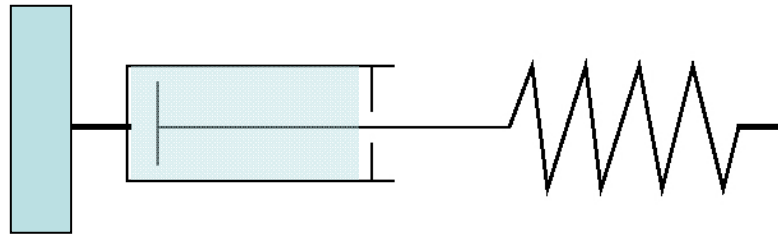
Zdroje tepla:

- rozpad radioaktivních prvků
- **slapové zahřívání**
- teplo nahromaděné na počátku

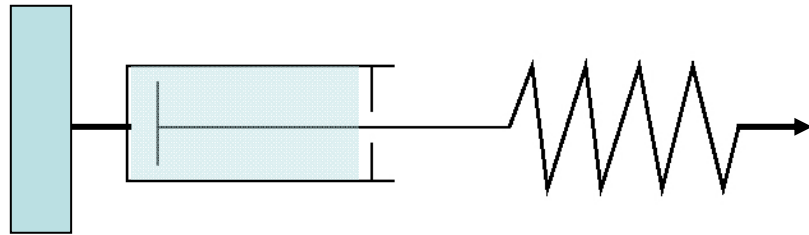
	Země	Mars	Titan	Iapetus	Enceladus
Čas chladnutí [10^9 let]	130	36	7.1	0.57	0.07

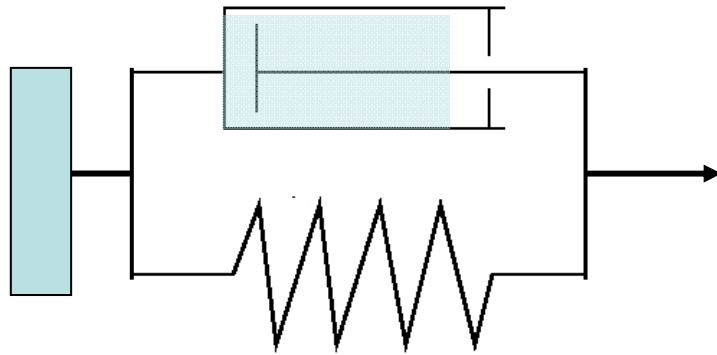
ELASTICITA

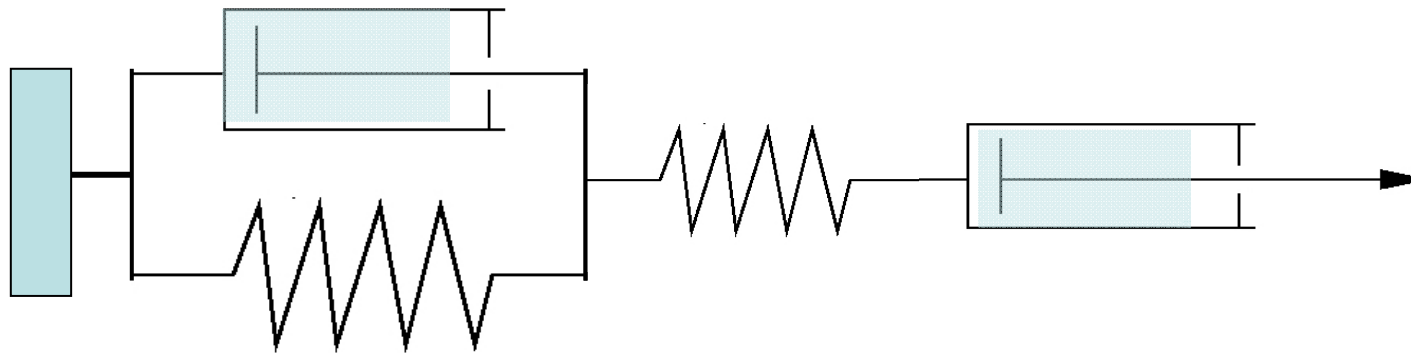
ANELASTICITA

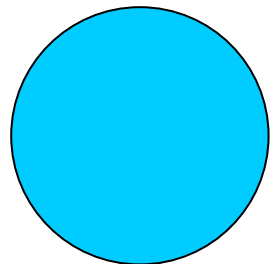
Maxwell

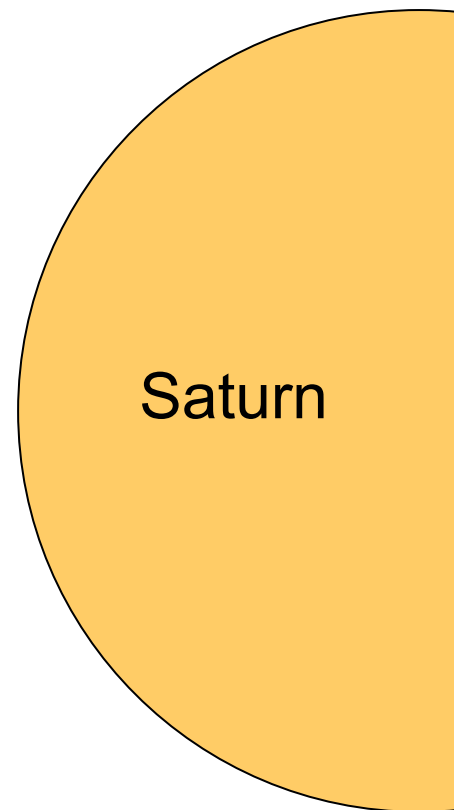
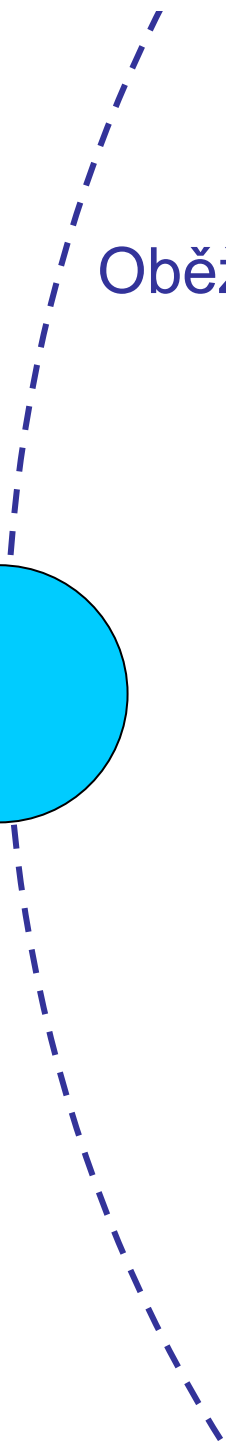
Kelvin-Voigt

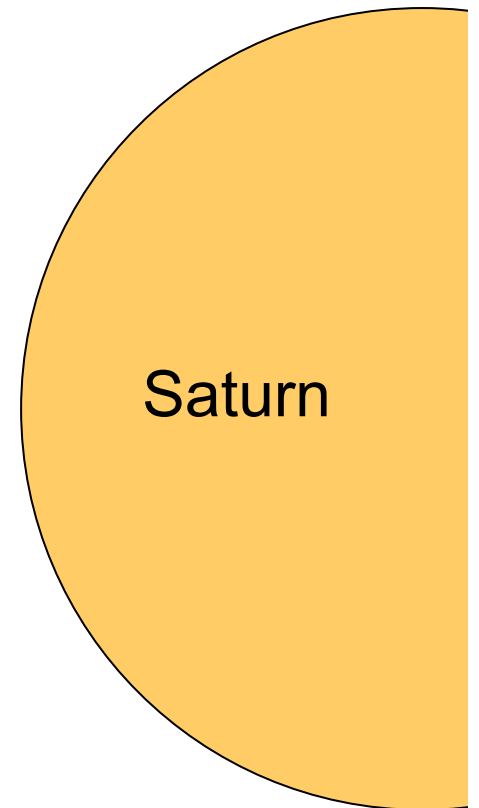
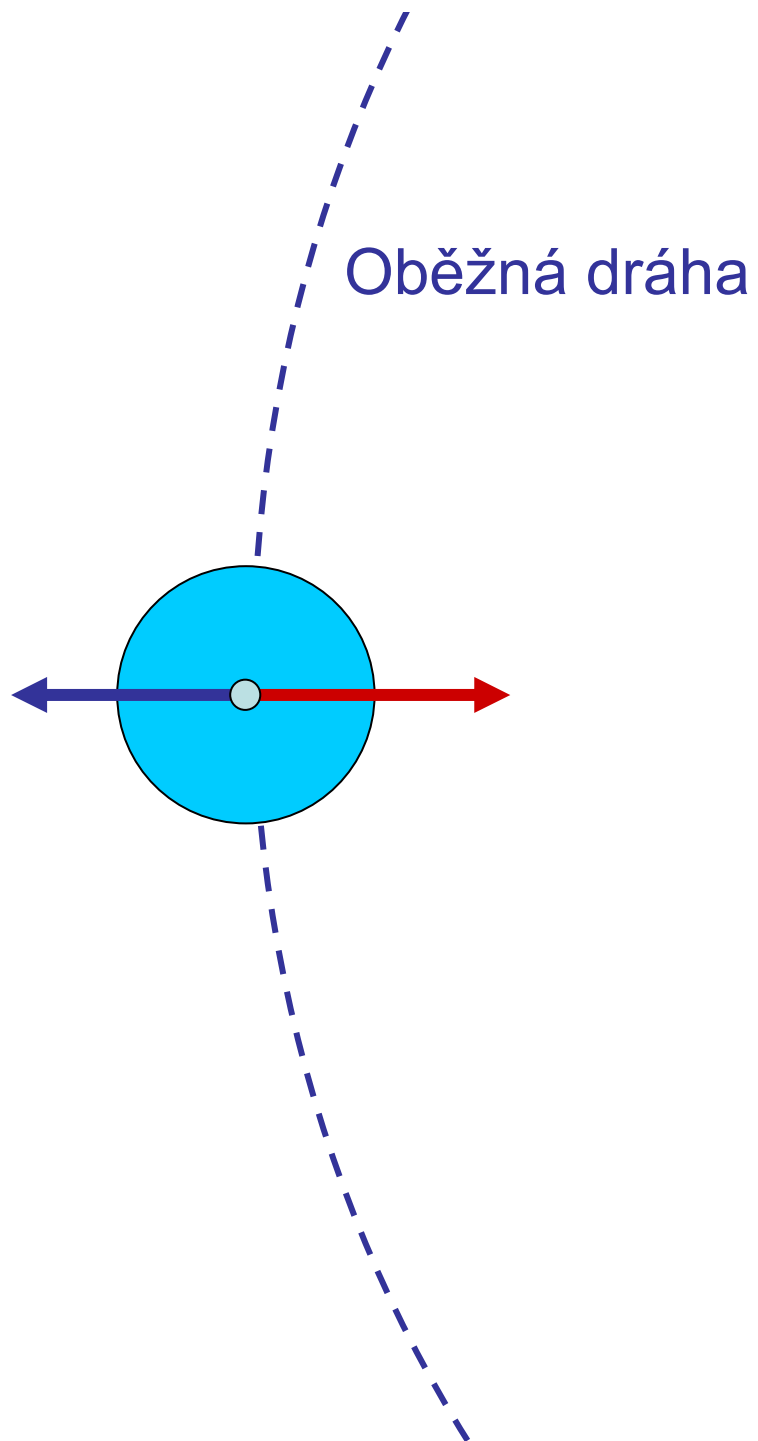
Burgers

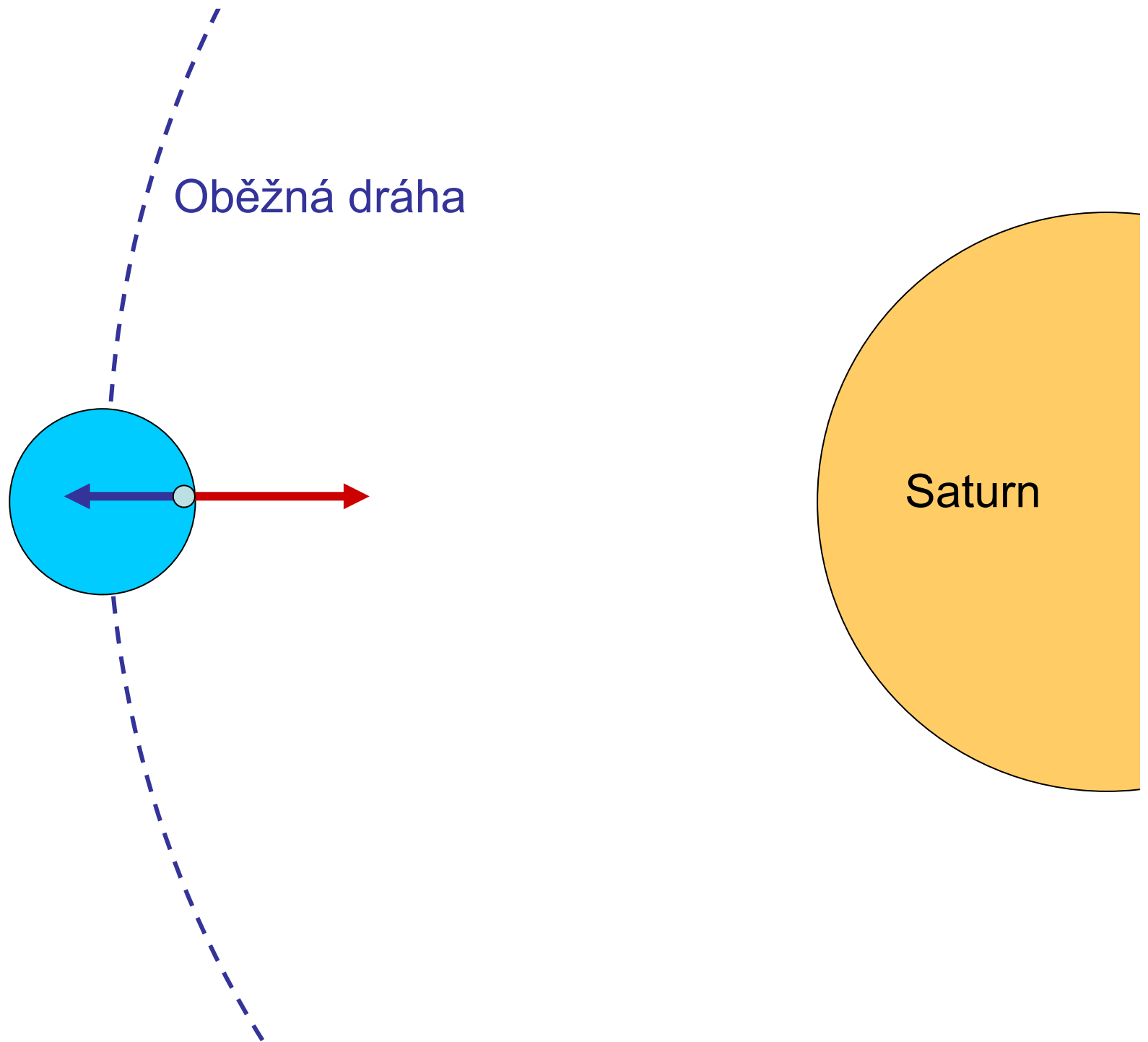

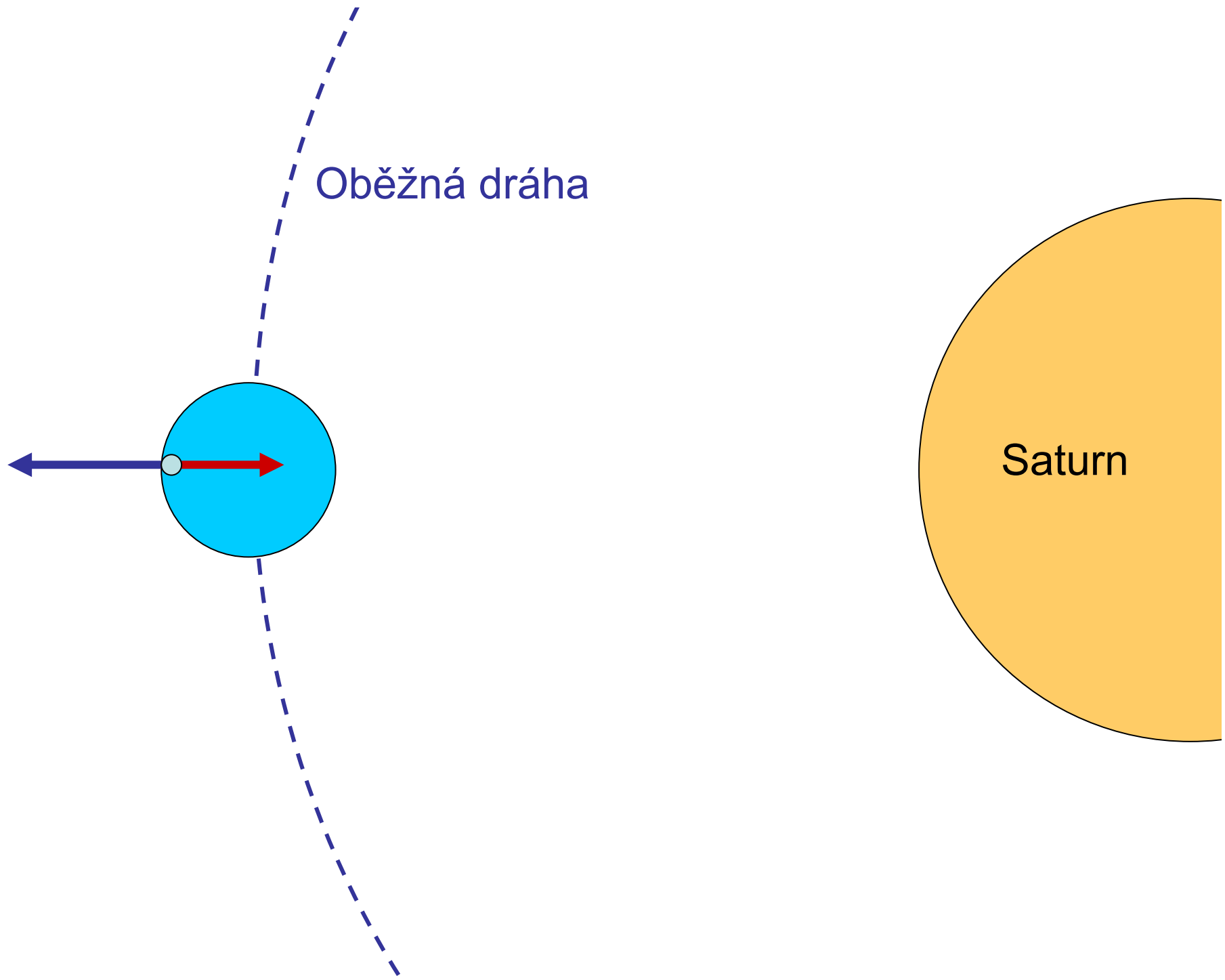
Oběžná dráha

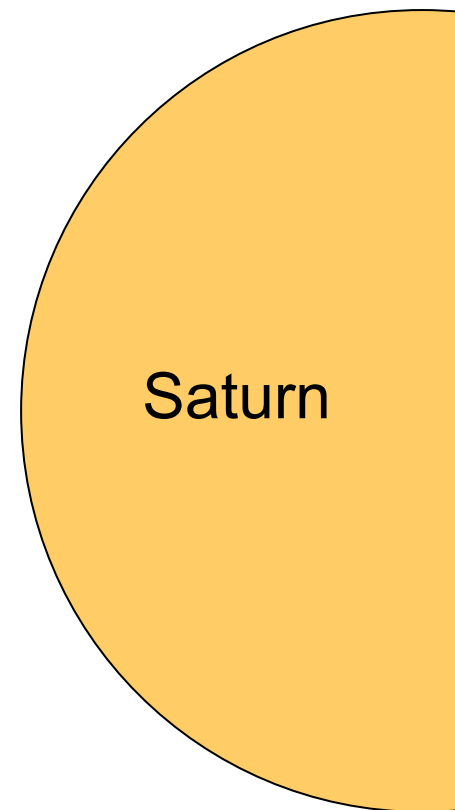
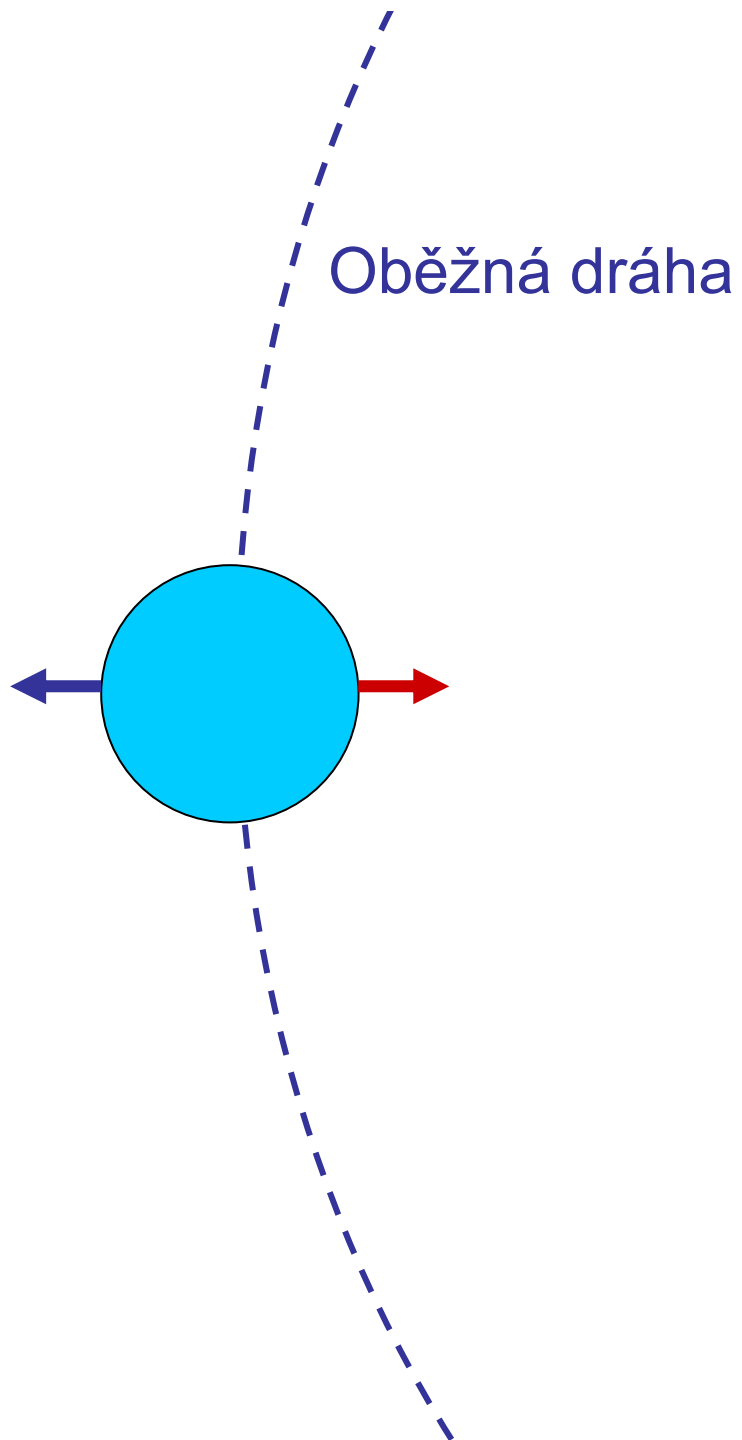

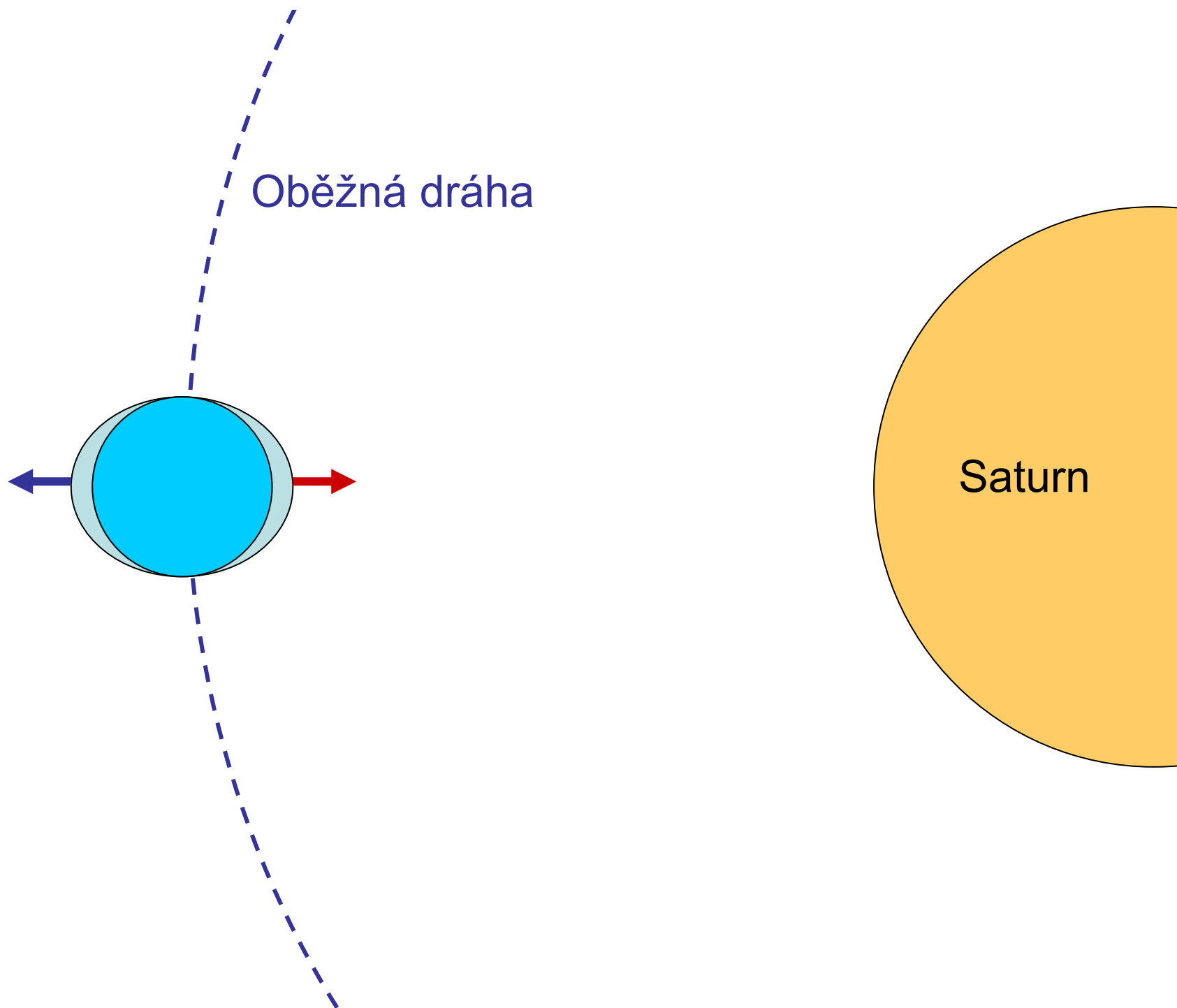
Saturn

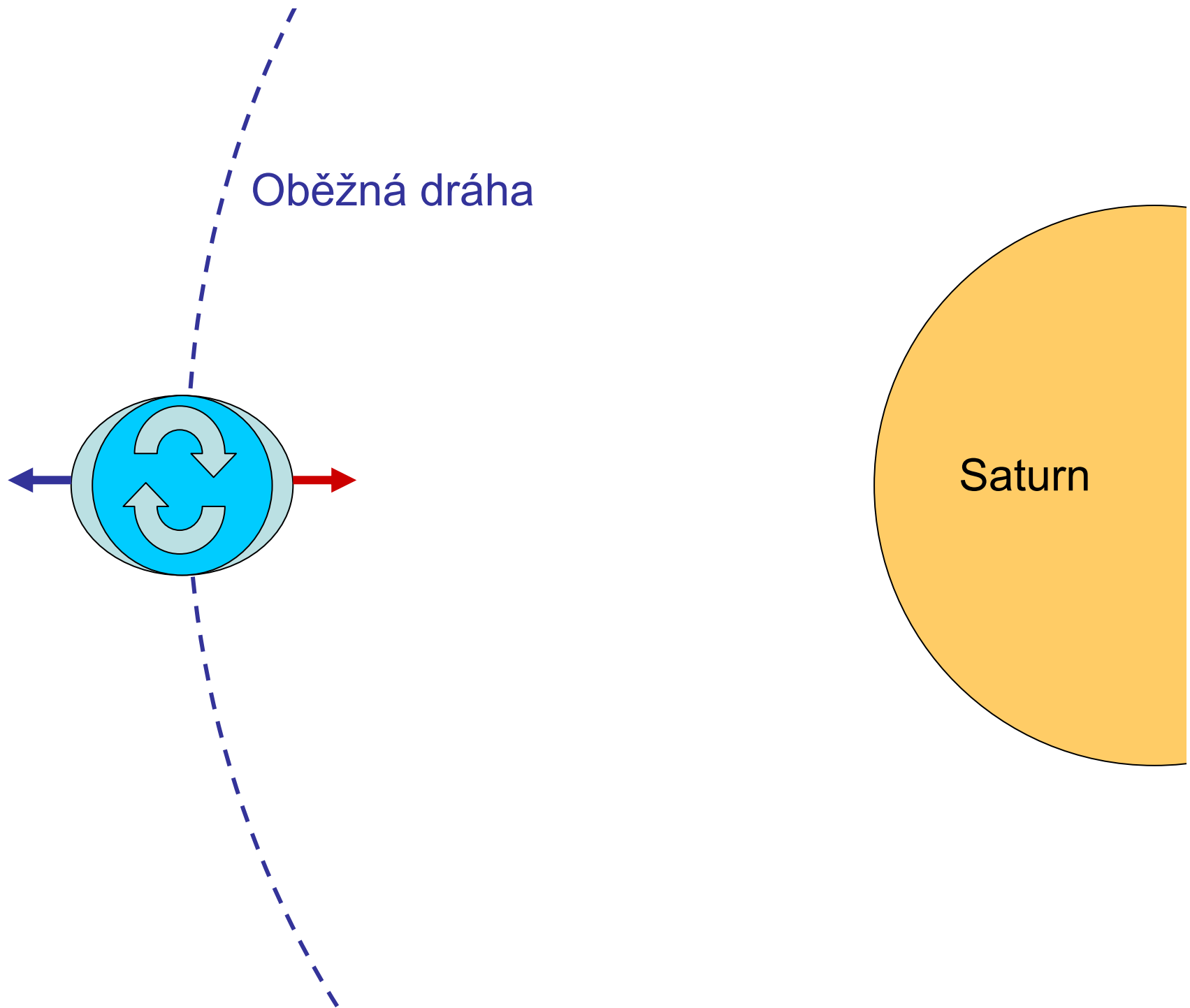

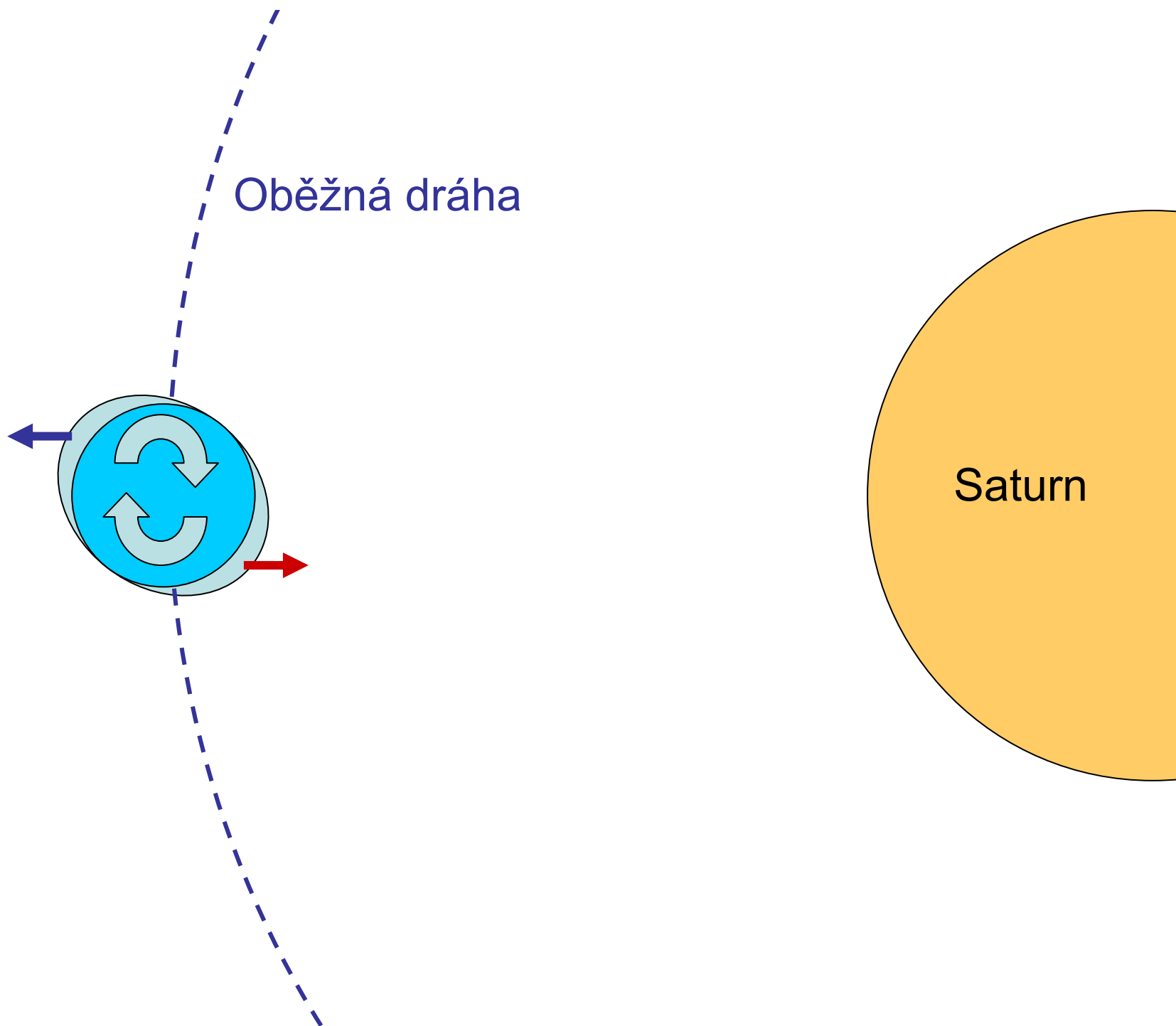

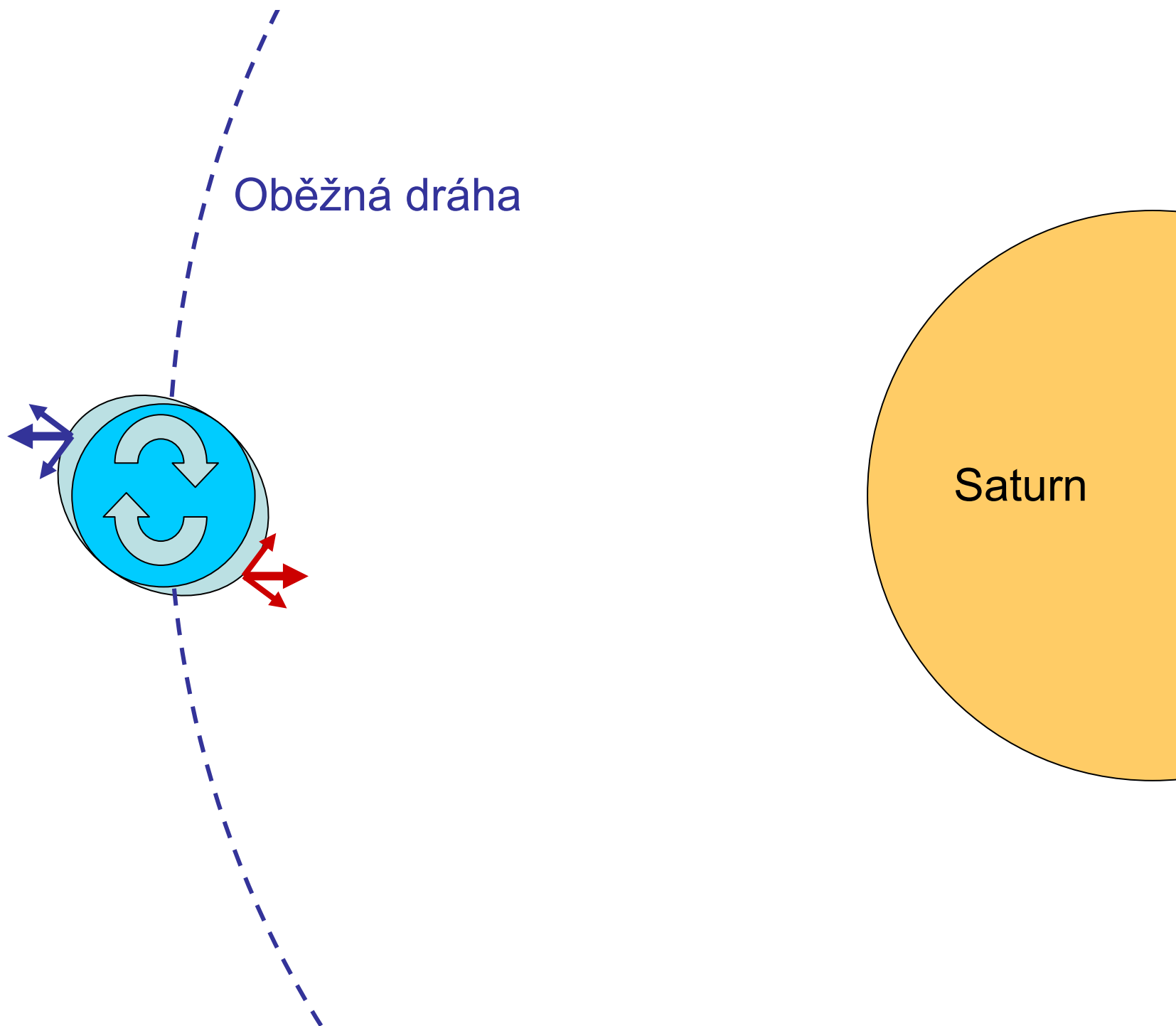

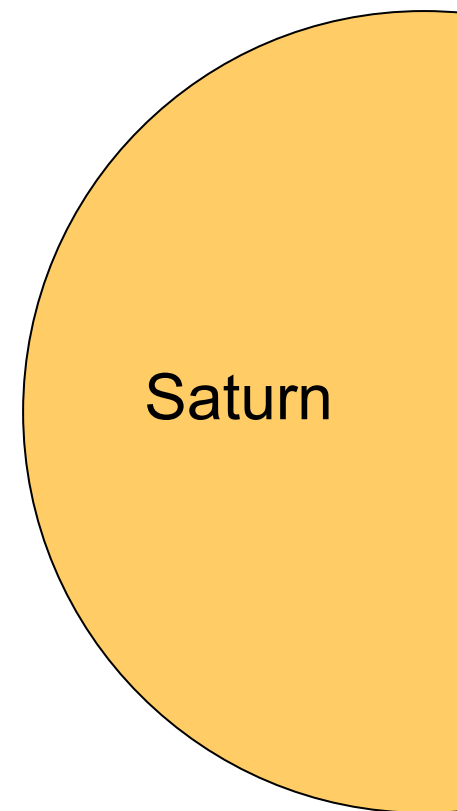
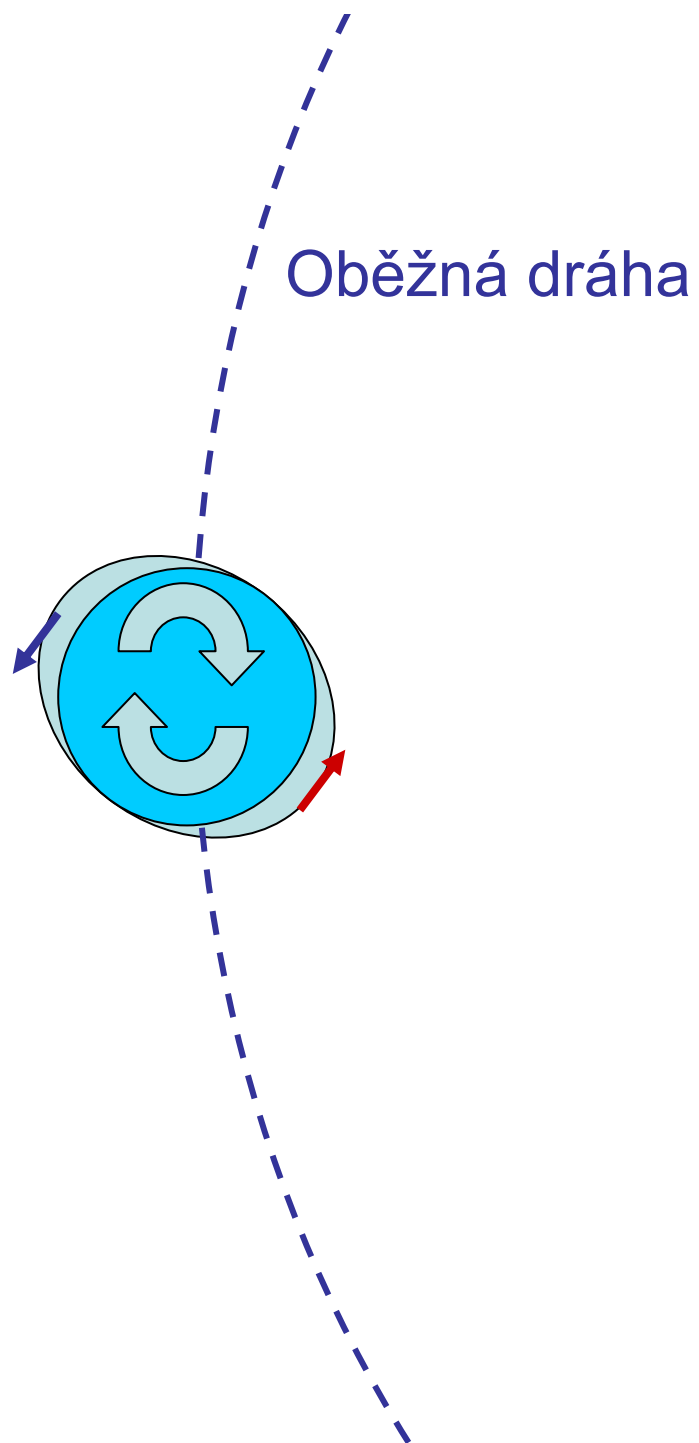

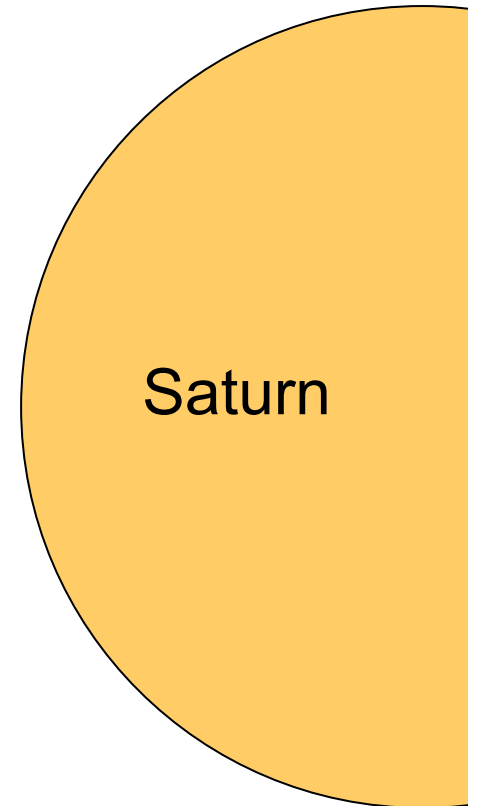
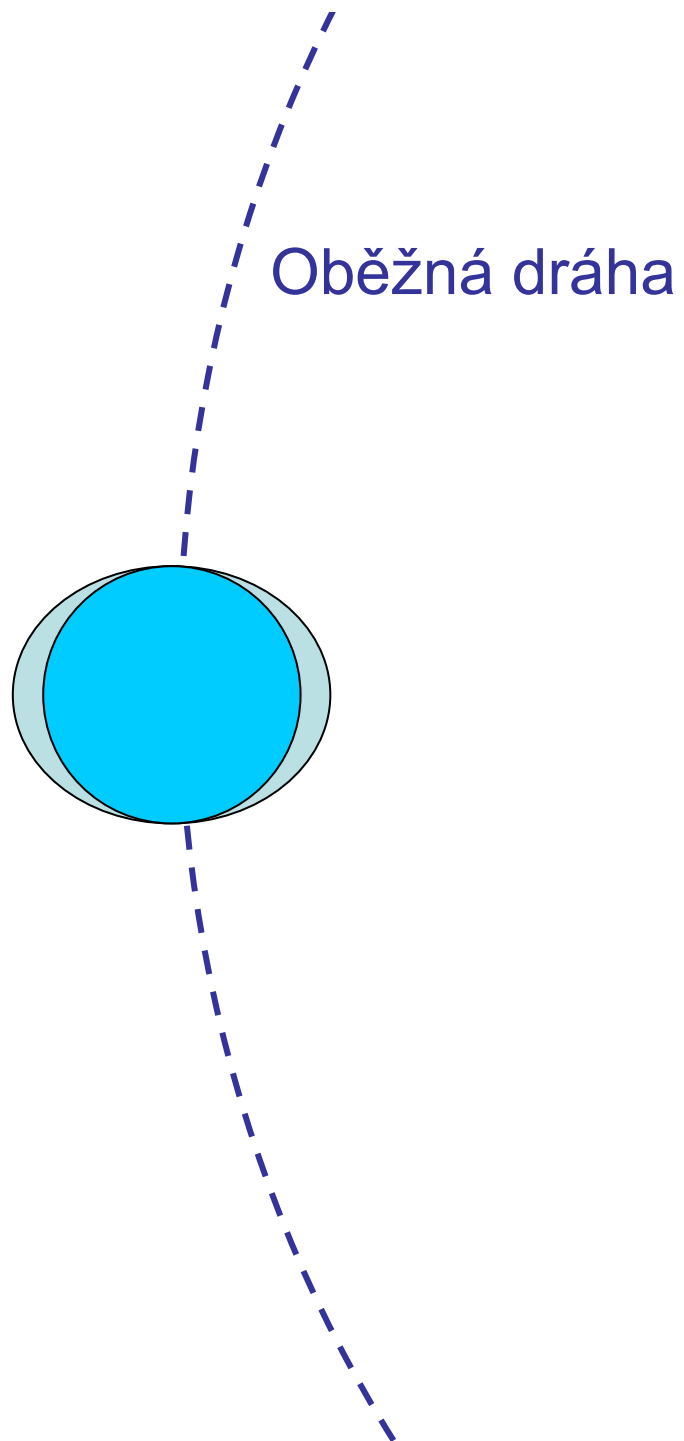

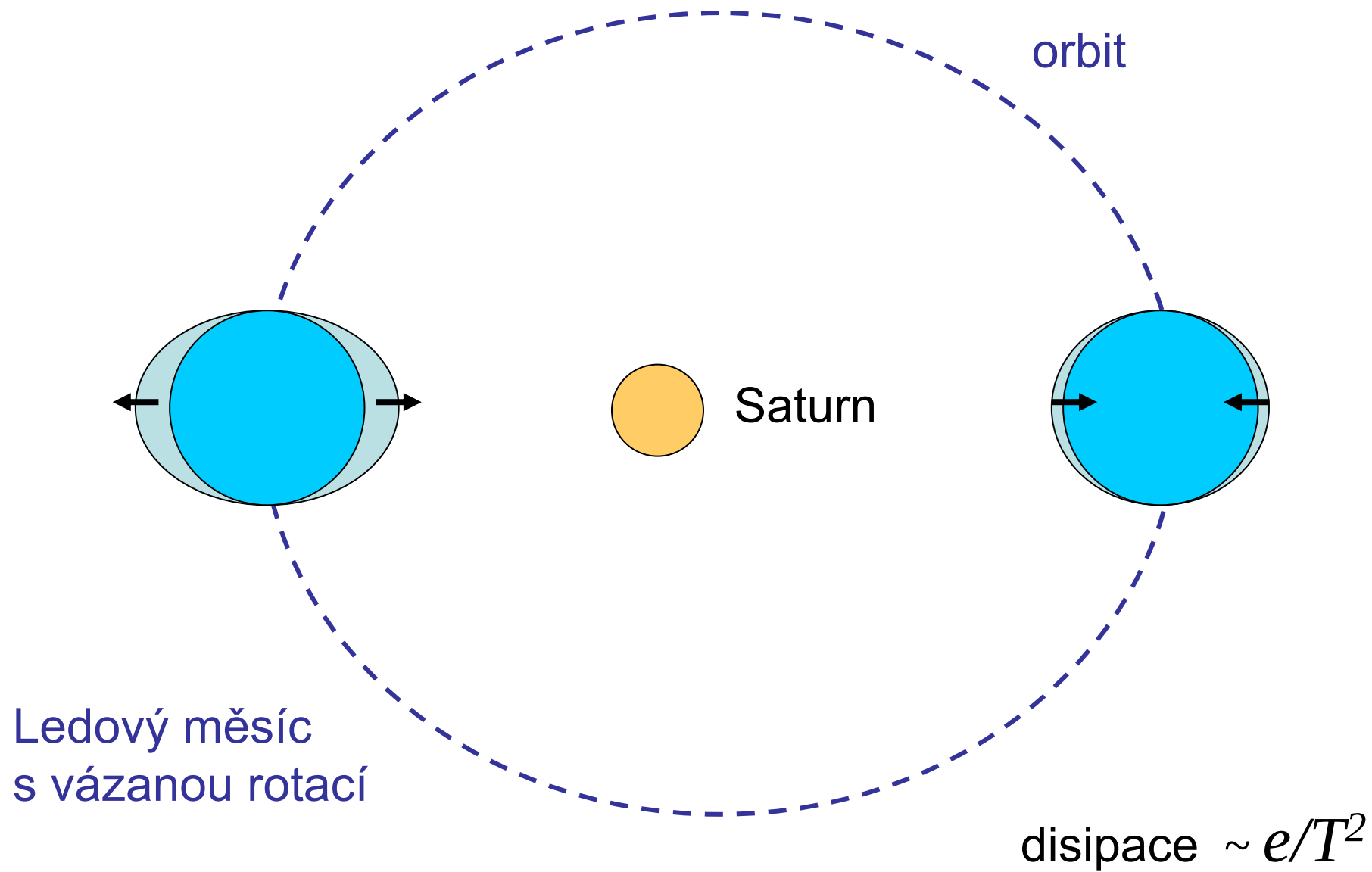

Střední teplota na povrchu

Europa – 102 K

Titan – 93 K

Enceladus – 75 K

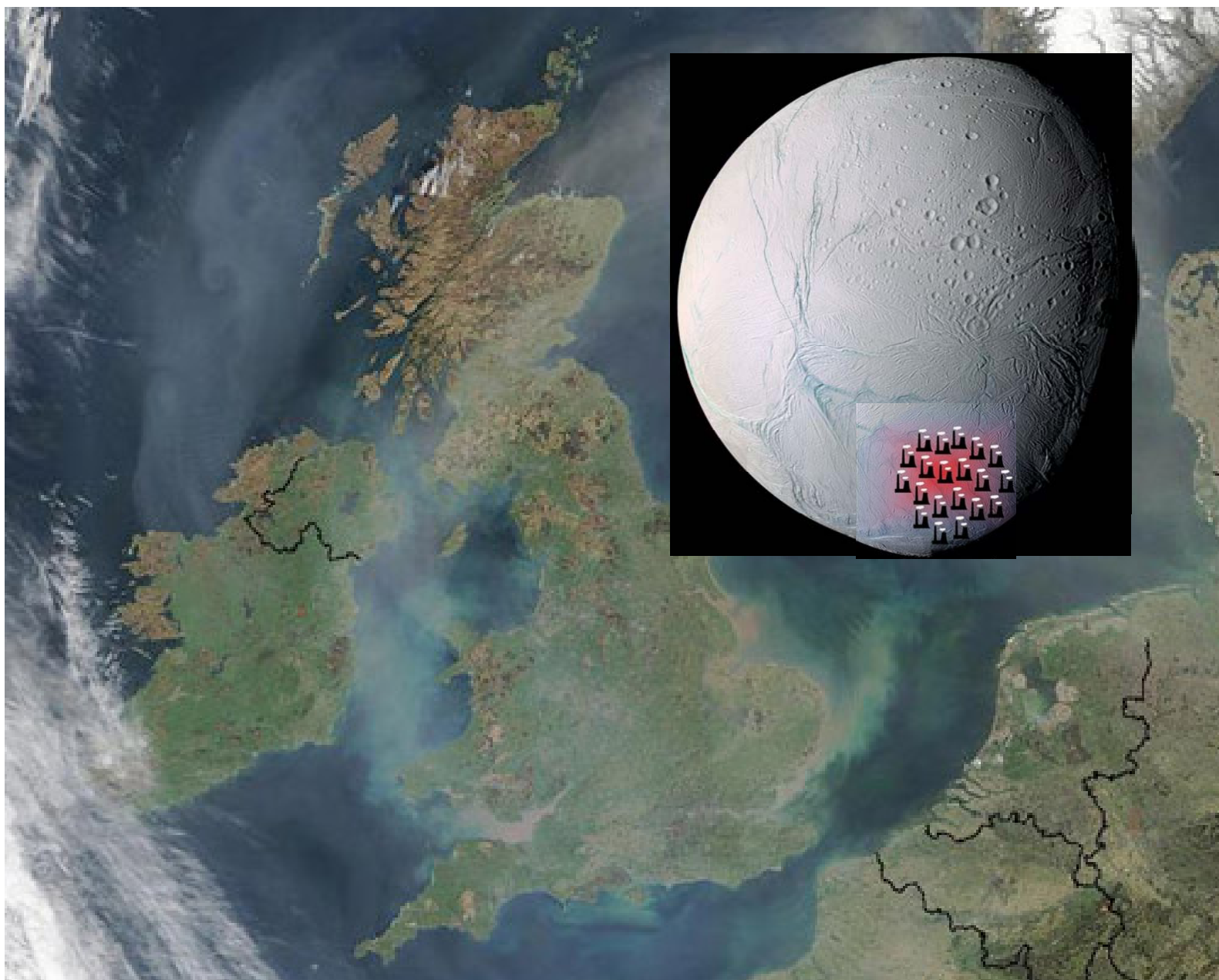
Triton – 38 K

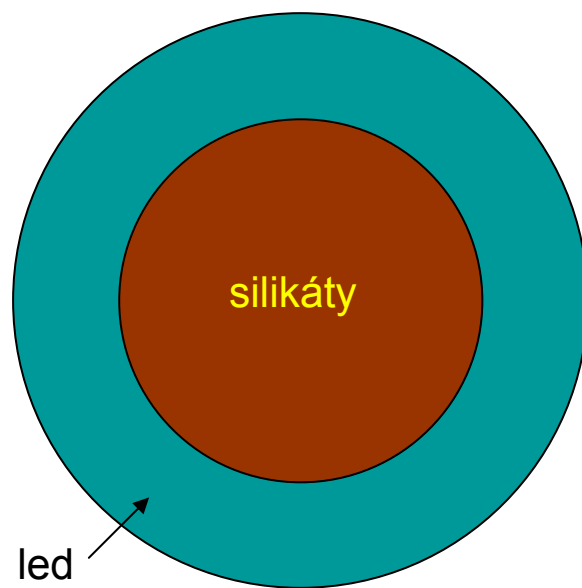
ODKUD SE
BERE TEPLLO ?

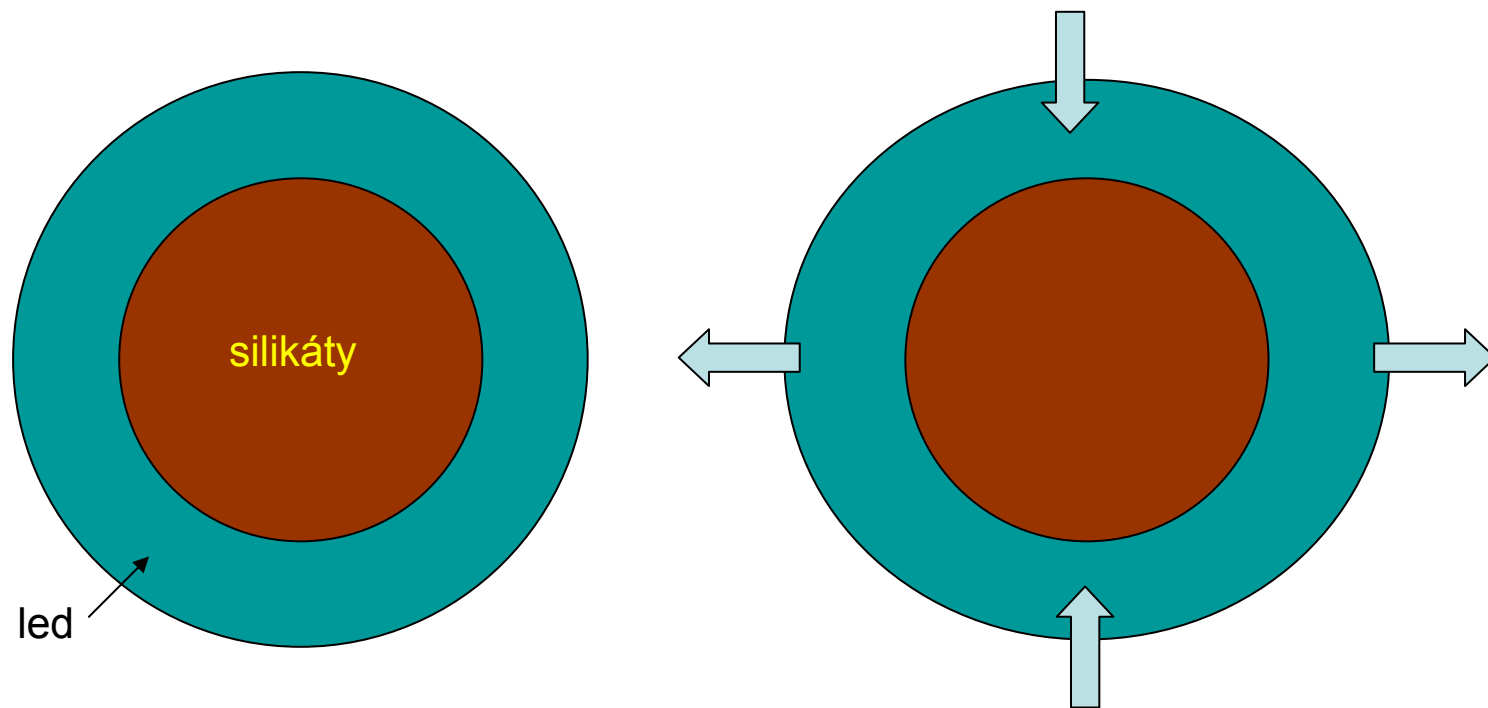
Zdroje tepla:

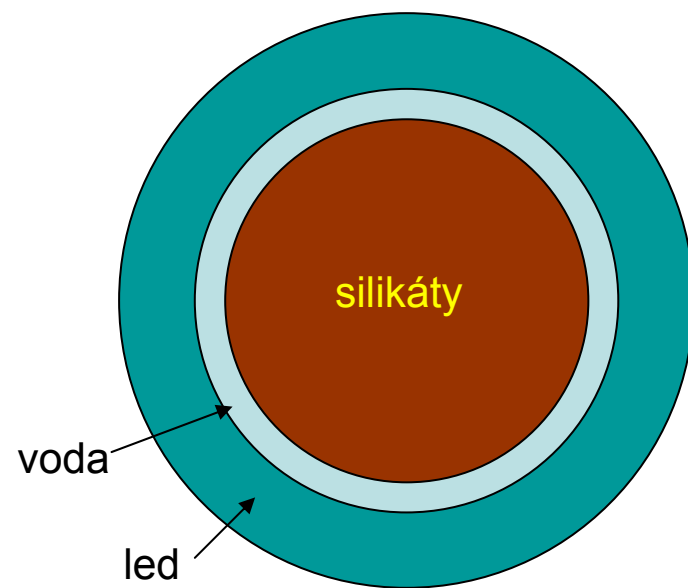
- rozpad radioaktivních prvků
- **slapové zahřívání**
- teplo nahromaděné na počátku

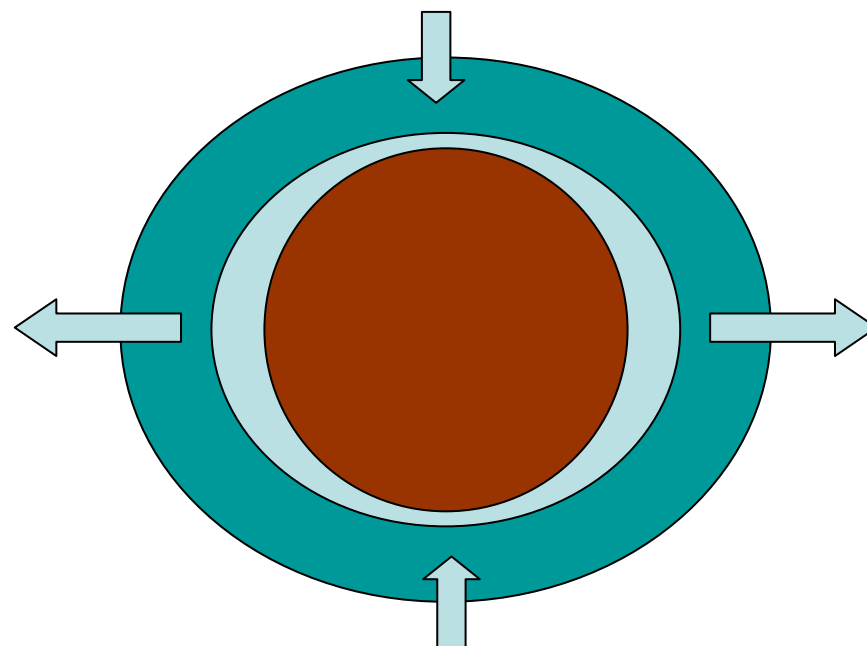
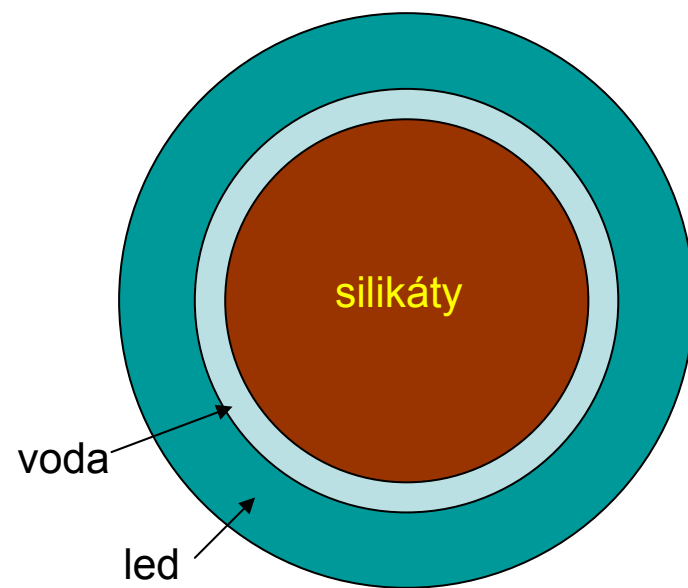
	Země	Mars	Titan	Iapetus	Enceladus
Čas chladnutí [10^9 let]	130	36	7.1	0.57	0.07

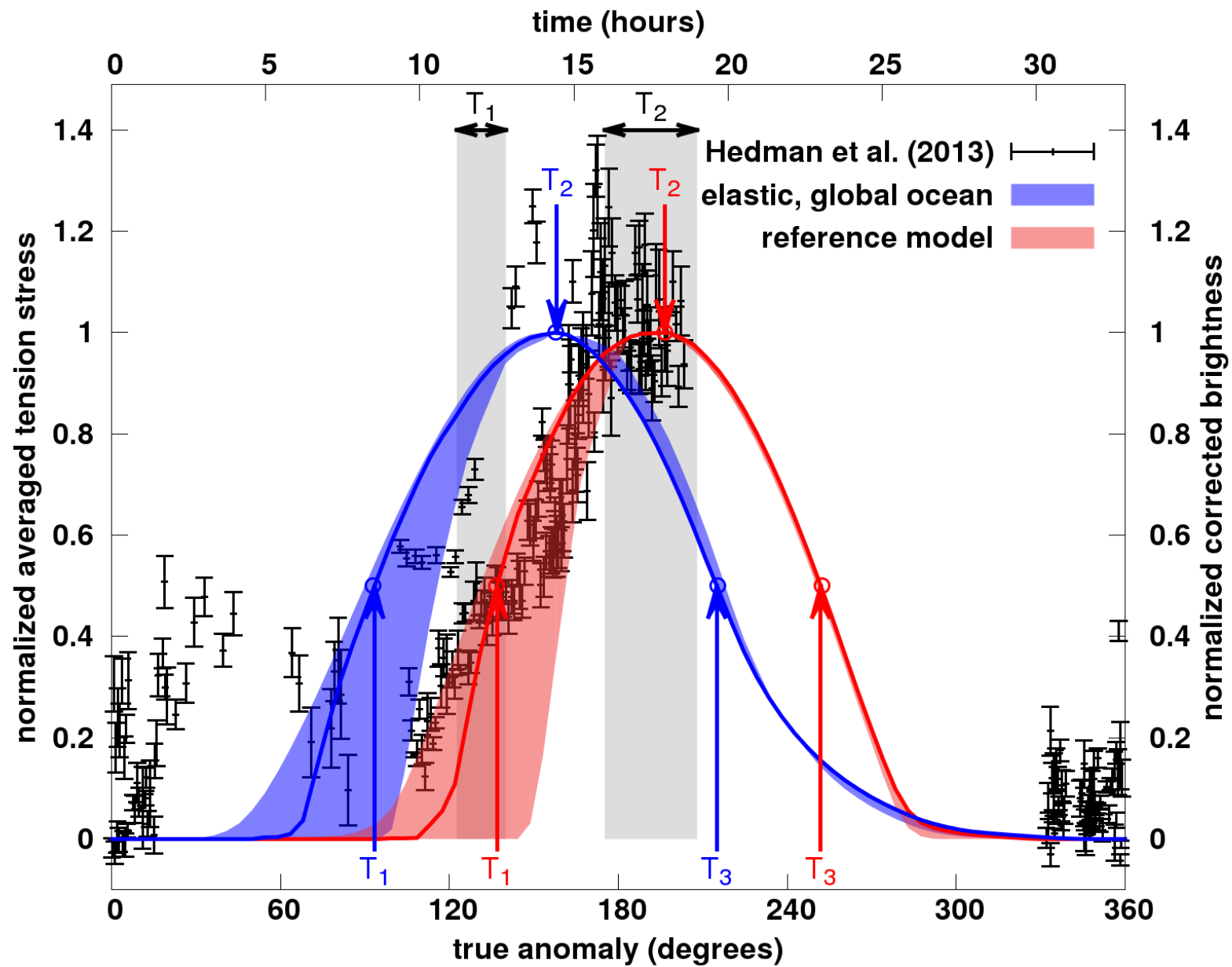

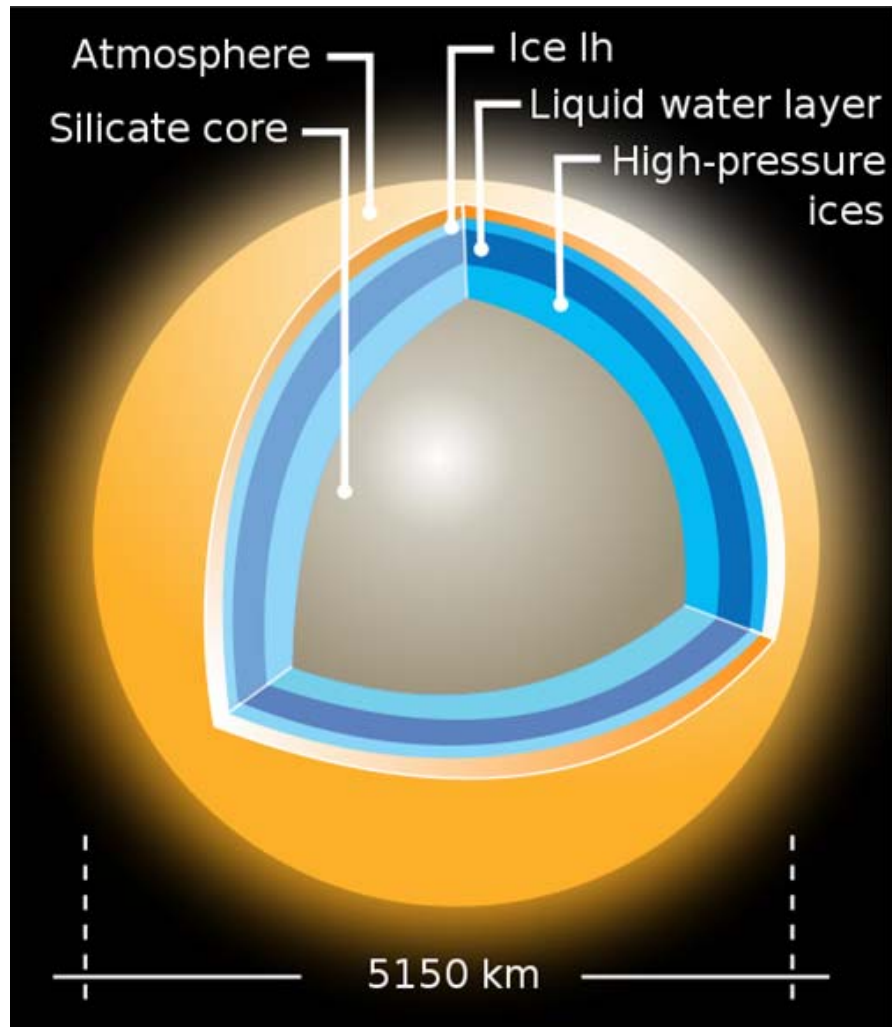

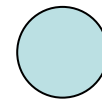

TITAN

ENCELADUS

OSNOVA

- Kapalná voda ve vnější sluneční soustavě: výjimka, nebo pravidlo?
- Příklady ledových měsíců a jejich „habitabilní potenciál“
- Problém č. 1
Odkud se bere teplo, které udržuje vodu v kapalném skupenství?
- Problém č. 2
Jsou vodní rezervoáry dlouhodobě stabilní?
- Problém č. 3
Proudění vody v tuhých slupkách ledových měsíců

Tepelná bilance:

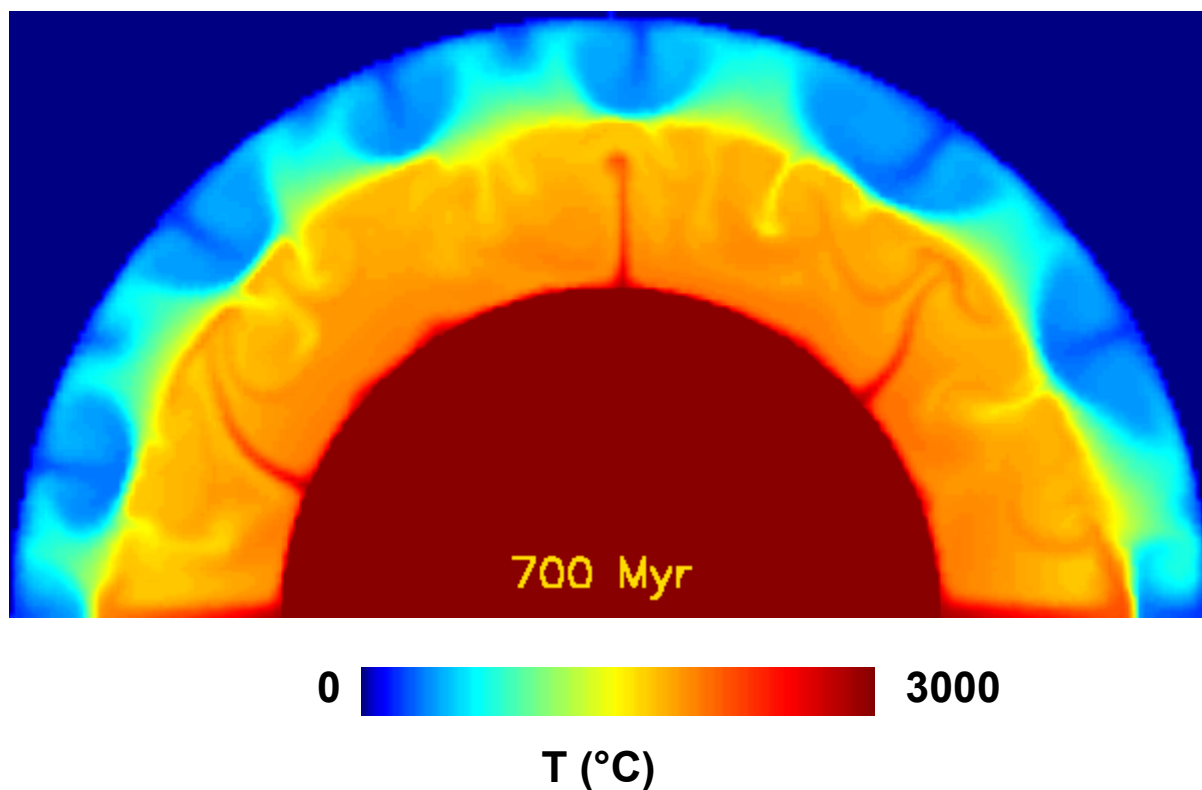
$$P(t) = \boxed{\begin{array}{l} \text{celkový výkon} \\ \text{vnitřních zdrojů tepla} \\ \text{(tepelná produkce)} \end{array}} - \boxed{\begin{array}{l} \text{celkový tepelný tok} \\ \text{přes povrch tělesa} \\ \text{(míra ochlazování)} \end{array}}$$

Těleso bude dlouhodobě stabilní, pokud $P(t) \approx 0$.

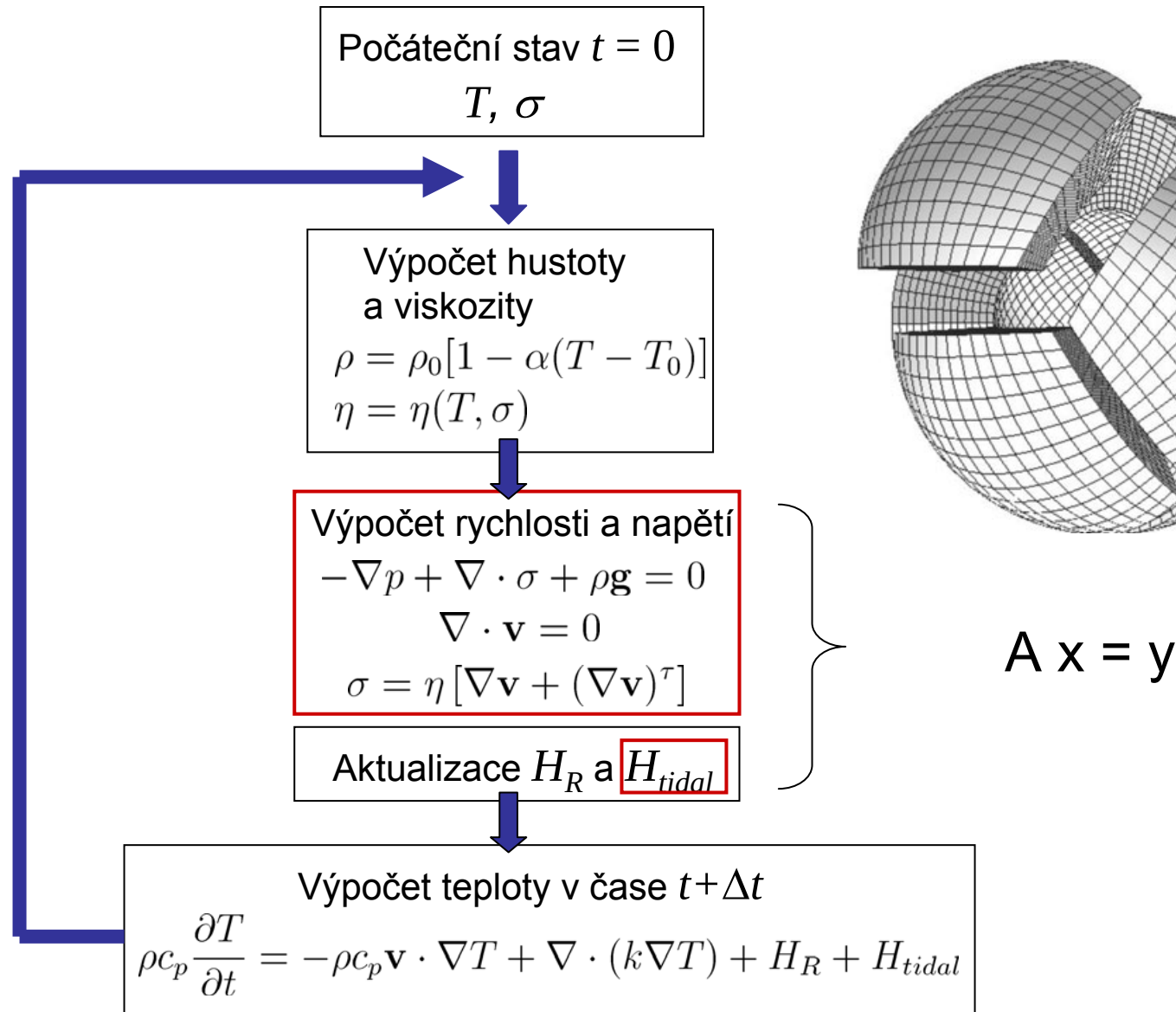
Tepelná bilance:

$$P(t) = \boxed{\begin{array}{c} \text{celkový výkon} \\ \text{vnitřních zdrojů tepla} \\ \text{(tepelná produkce)} \end{array}} - \boxed{\begin{array}{c} \text{celkový tepelný tok} \\ \text{přes povrch tělesa} \\ \text{(míra ochlazování)} \end{array}}$$

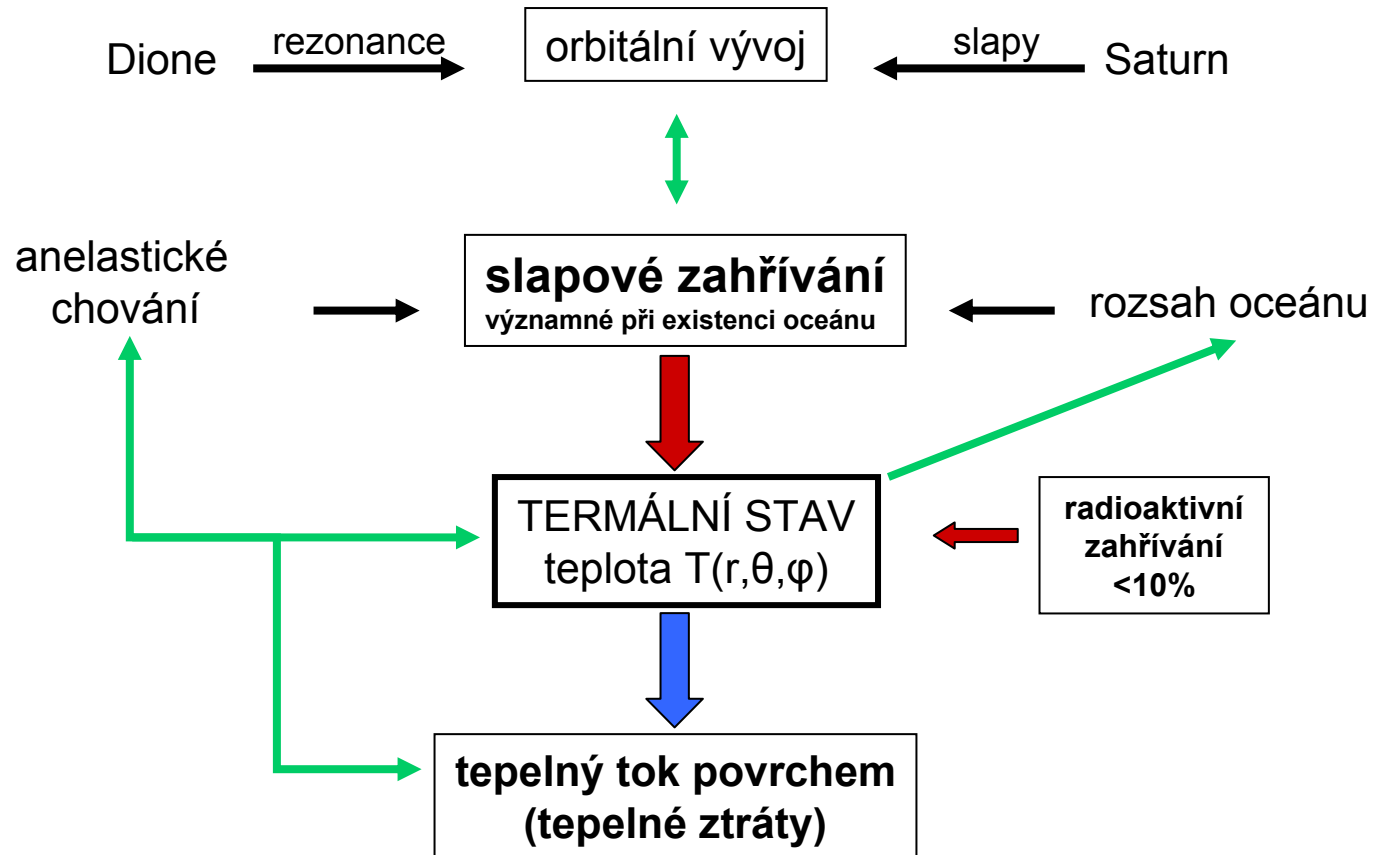
Těleso bude dlouhodobě stabilní, pokud $P(t) \approx 0$.

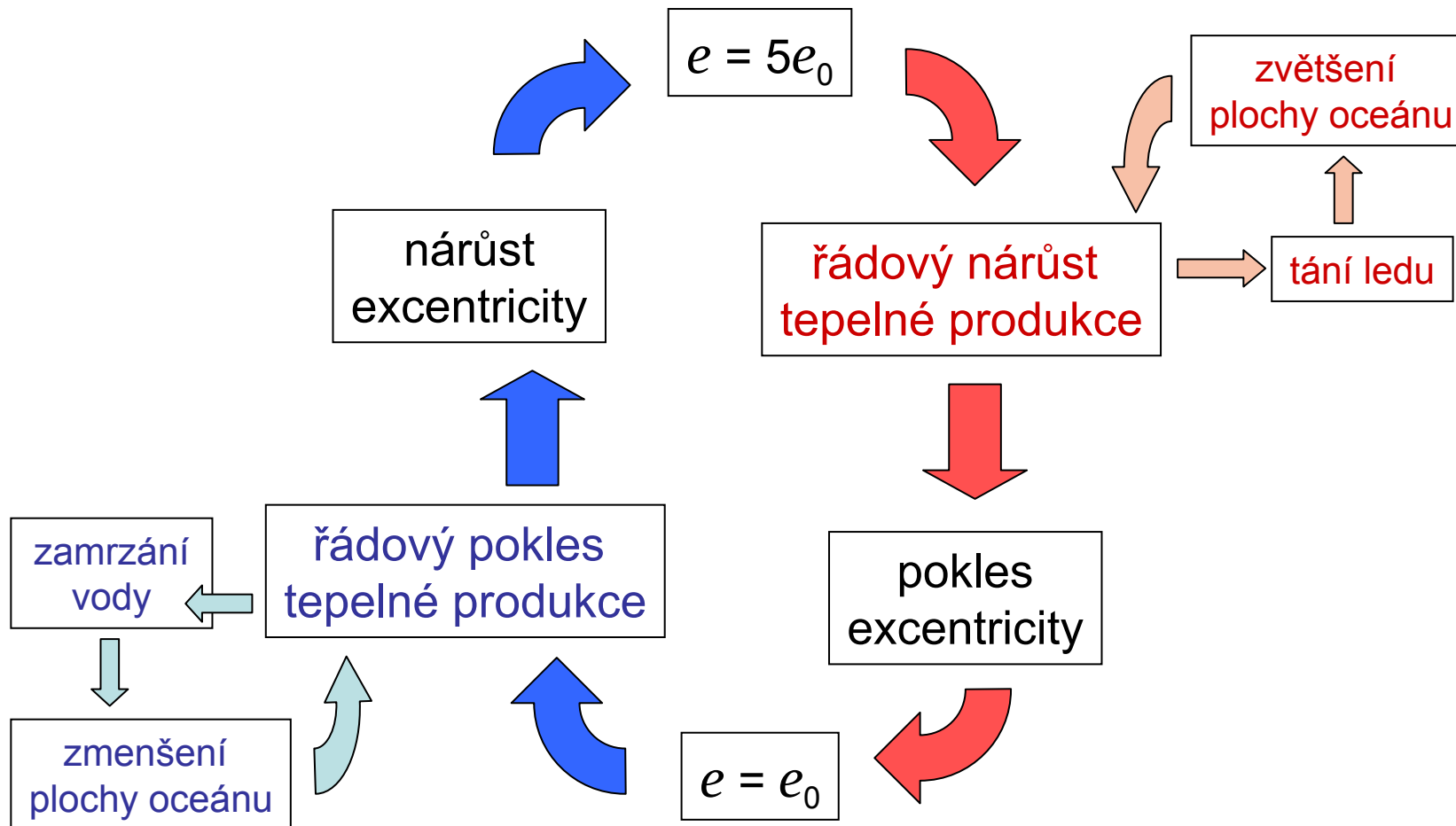

Numerické simulace termálního vývoje

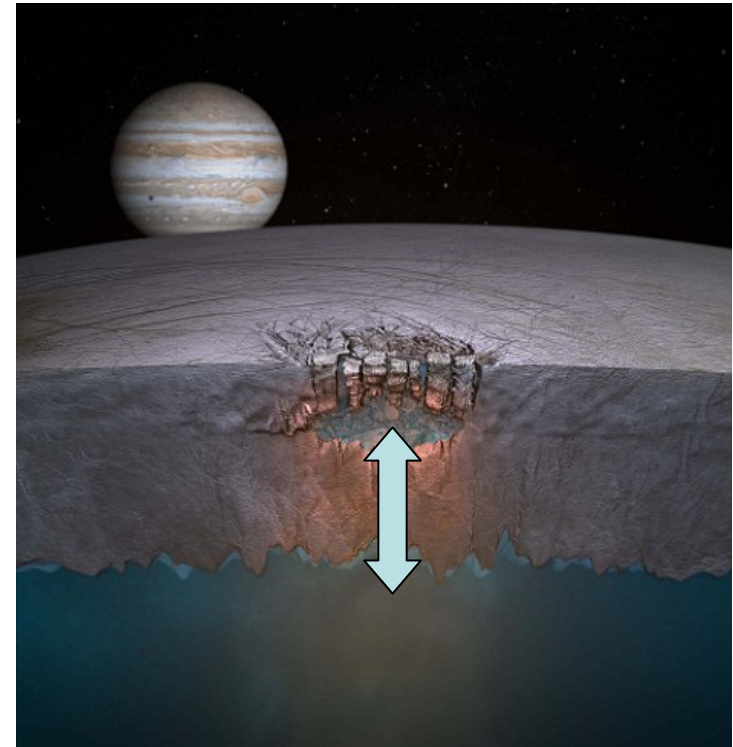
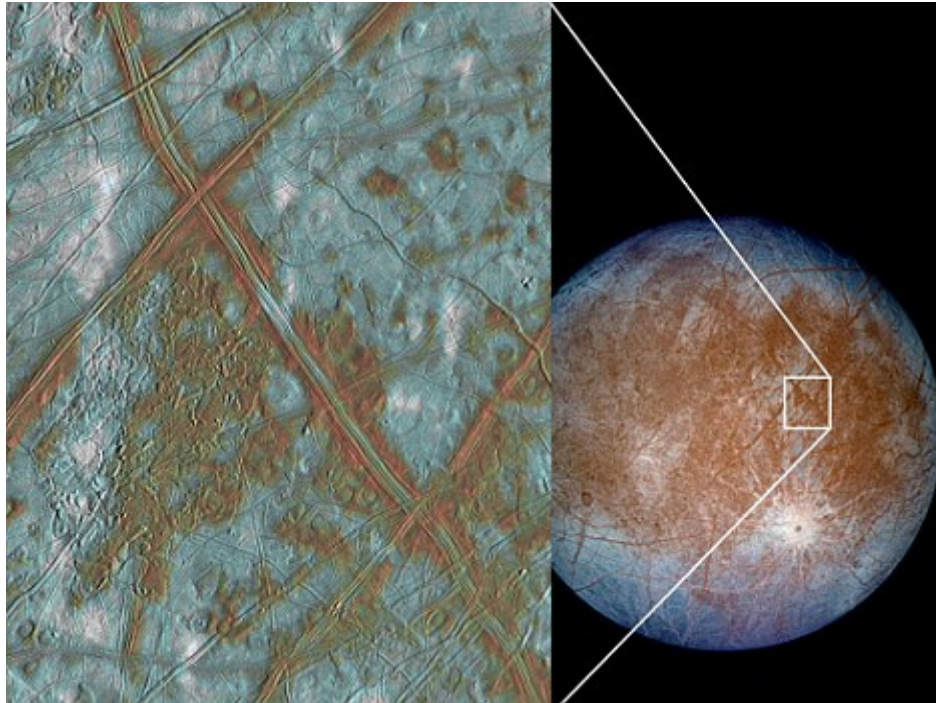
ENCELADUS

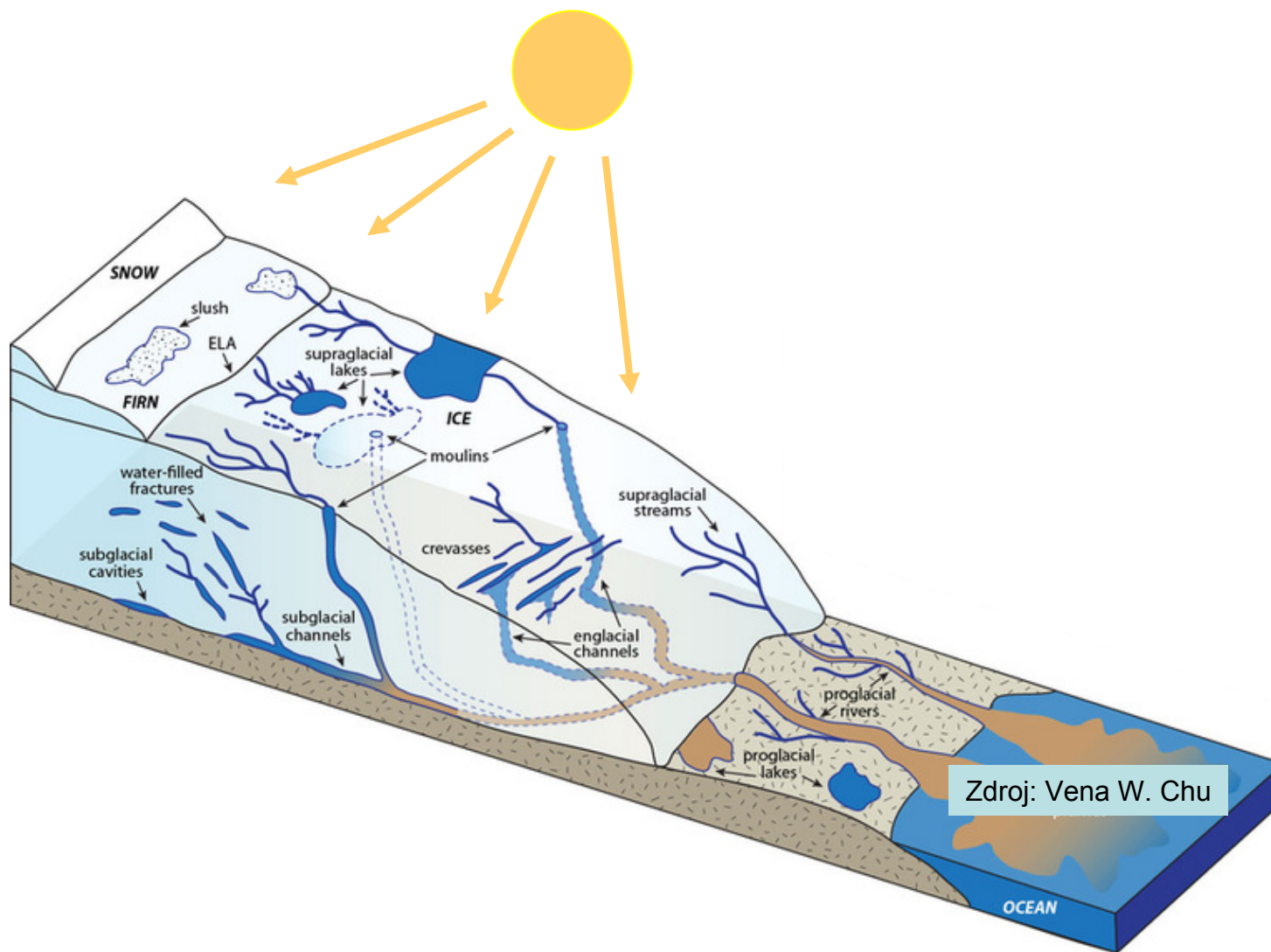

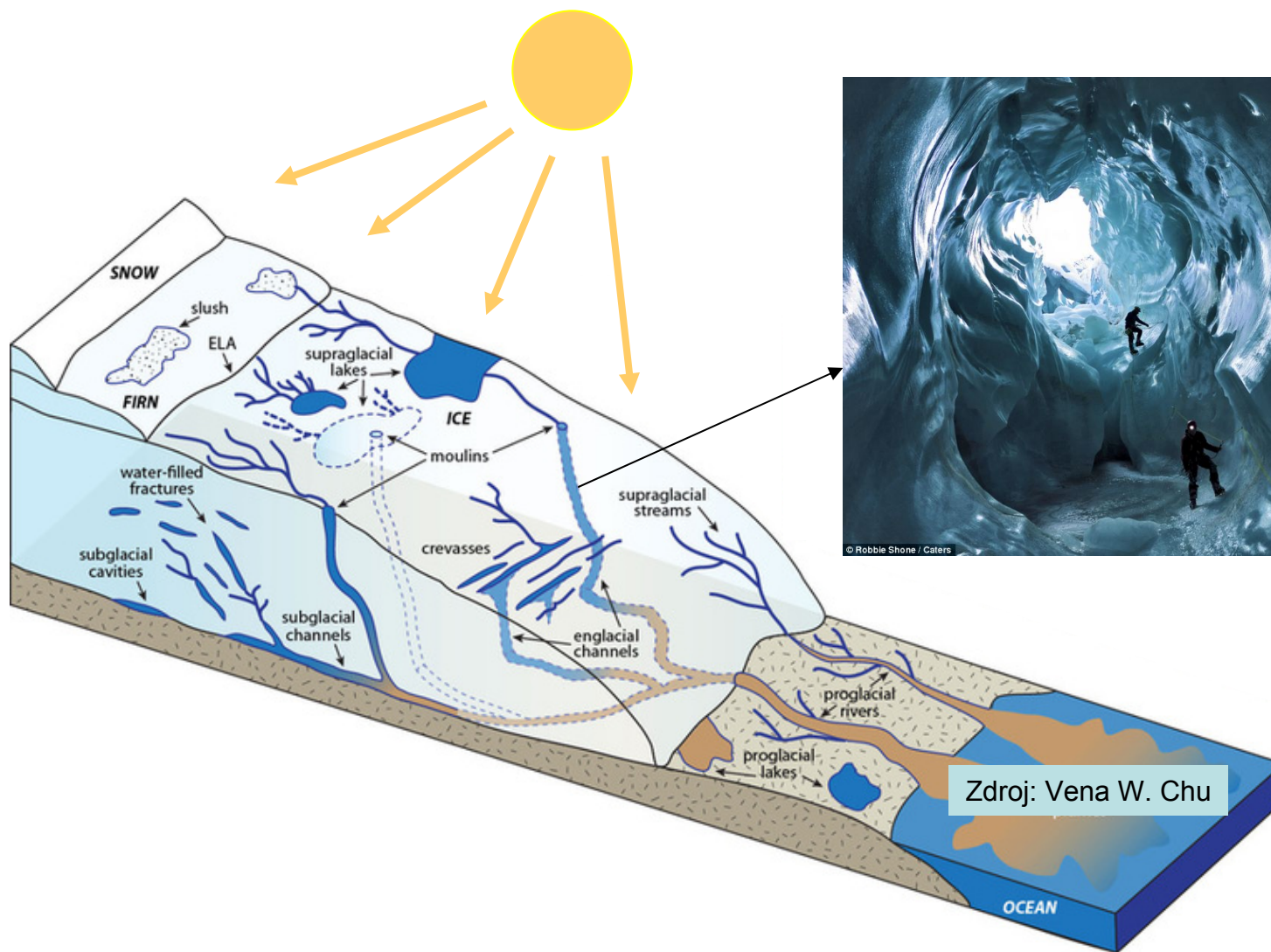
OSNOVA

- Kapalná voda ve vnější sluneční soustavě: výjimka, nebo pravidlo?
- Příklady ledových měsíců a jejich „habitabilní potenciál“
- Problém č. 1
Odkud se bere teplo, které udržuje vodu v kapalném skupenství?
- Problém č. 2
Jsou vodní rezervoáry dlouhodobě stabilní?
- Problém č. 3
Proudění vody v tuhých slupkách ledových měsíců

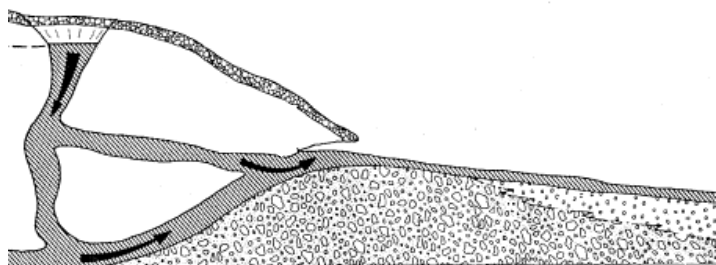
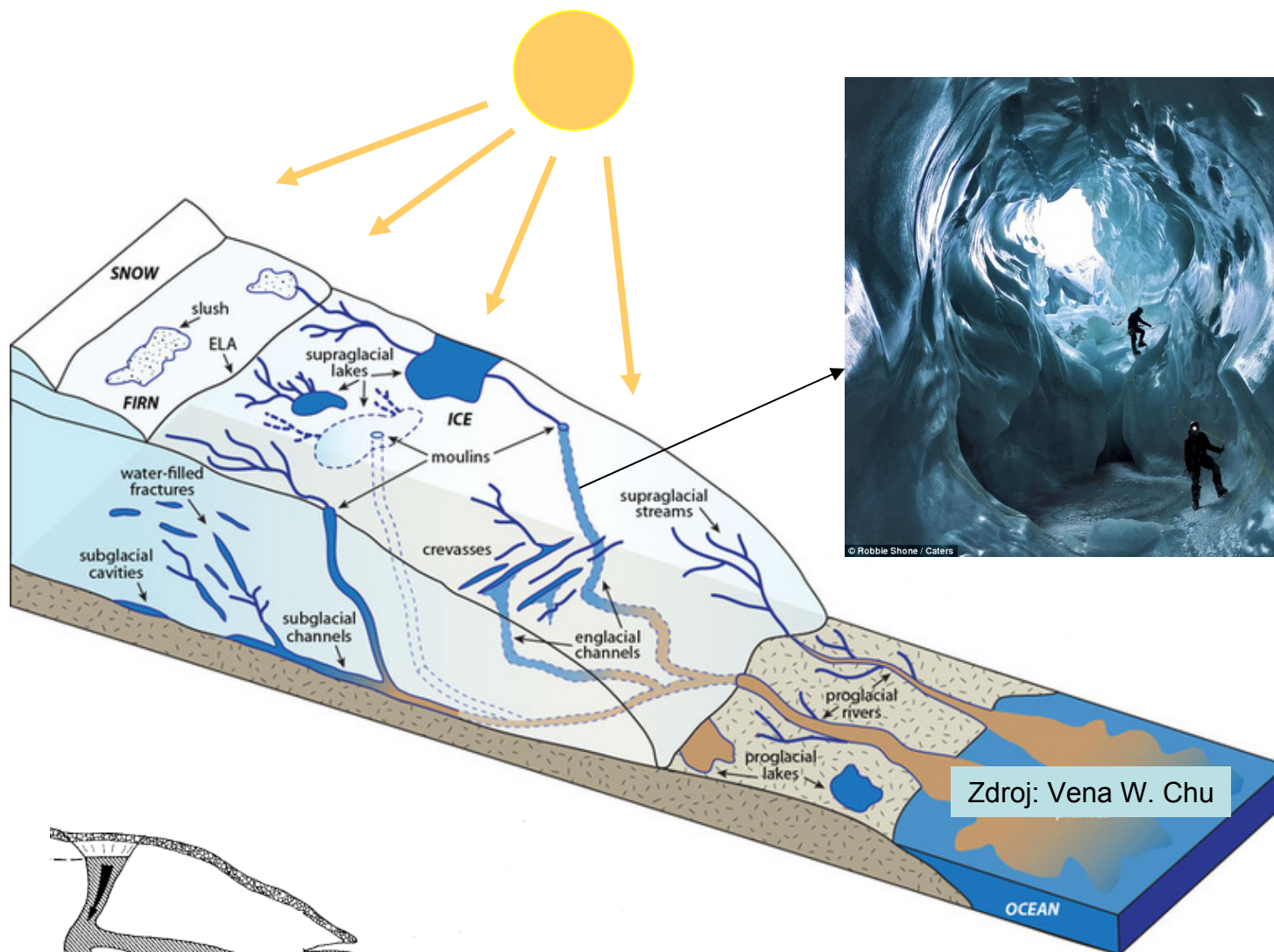

Schmidt et al., Nature 2011

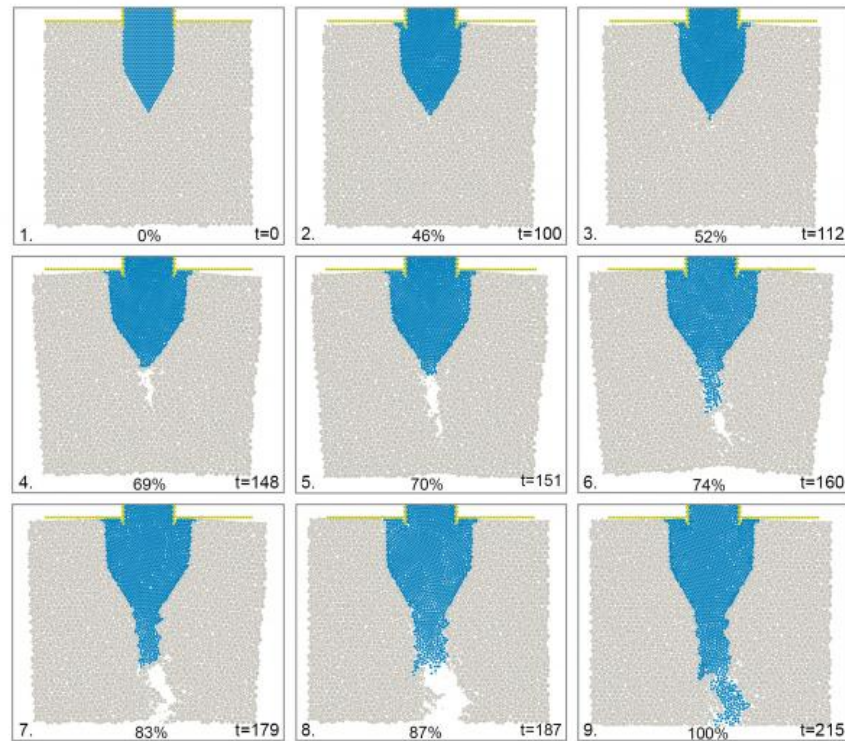

Zdroj: Vena W. Chu

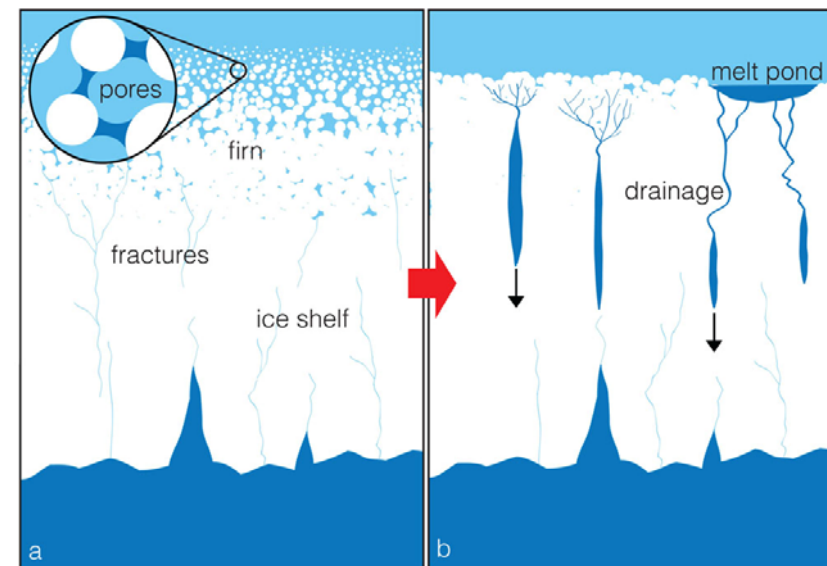

Gustafson and Boyd (1987)

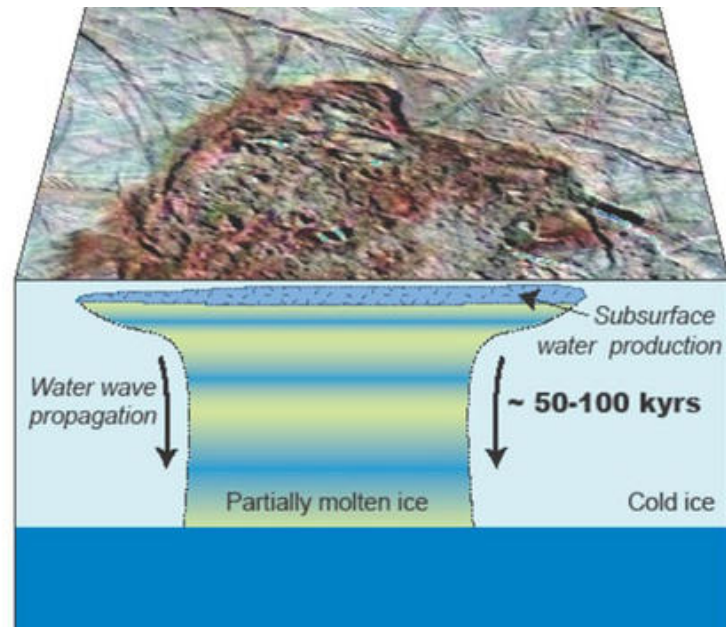
HYDROFRAKTURACE

Zdroj: Andrea Komoróczy

Zdroj: Peter Kuipers Munneke

Zdroj: Klára Kalousová

DĚKUJI ZA POZORNOST!